

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Eucharistie jako oběť
-
Oběť Kristova a církve

BAKALÁŘKÁ PRÁCE

Autor:	Vendula Černá
Katedra:	Teologie a filozofie
Vedoucí práce:	Mgr. Petr Jandejsek
Studijní program:	Sociální práce
Studijní obor:	Pastorační a sociální práce
Přidělovaný akademický titul:	Bc
Rok odevzdání:	2007

Děkuji vedoucímu práce, Petru Janděskovi, za jeho velmi odborné a skutečně vstřícné vedení práce, za jeho podporu a čas.

Prohlášení:

1. Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem „Eucharistie jako oběť – Oběť Kristova a církve“ napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.
3. Souhlasím s tím, aby byla v případě zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Praze dne 29.5.2007

Vendula Černá

Obsah:

ANOTACE.....	6
ÚVOD.....	7
1. EUCHARISTICKÁ OBĚŤ VE STARÉM A NOVÉM ZÁKONĚ.....	8
1.1 Charakter oběti ve Starém zákoně.....	9
1.2 Novozákonní pojetí oběti.....	10
1.2.1 Pavlovo pojetí oběti.....	11
1.2.2 Janovo pojetí oběti.....	12
1.2.3 Oběť v Listě Židům.....	13
2. VZTAH SVATÉ TROJICE K EUCHARISTICKÉ OBĚTI.....	16
2.1 Oběť Syna, Otce a Ducha Svatého na kříži – vztah Trinitárního bytí v oběti	18
2.1.1 Obětní vztah Boha Otce a Syna.....	20
2.1.2 Duch Svatý v oběti na kříži.....	21
2.2 Další aspekty Trojičního pojetí oběti.....	22
3. ŘÍMSKOKATOLICKÉ POJETÍ EUCHARISTICKÉ OBĚTI.....	26
3.1 Oběť Krista, člověka a církve.....	26
3.1.1 Oběť Krista.....	26
3.1.2 Oběť člověka.....	27
3.1.3 Oběť církve.....	28
3.1.4 Dvě Kristova těla.....	30
3.2 Oběť a svátost eucharistie.....	32
3.3 Obětní charakter mše svaté.....	35
3.3.1 Mešní oběť na Tridentuském koncilu.....	36
3.3.2 Současné učení o mešní oběti.....	38
4. ROZPOR V OTÁZCE OBĚTI MEZI ŘÍMSKOKATOLICKOU CÍRKVÍ A PROTESTANTSKÝMI CÍRKVEMI.....	41
4.1 Katolické učení o eucharistii rozdělující katolickou církev a protestantské církev.....	41
4.2 Hlavní body sporu v otázce oběti mezi katolickou církví a protestantskými církvemi.....	43
4.3 Přetrvávající sporný bod mezi katolickou církví a protestantskými církvemi v nauce o oběti.....	45
ZÁVĚR BAKALÁŘSKÉ PRÁCE.....	50

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53
SEZNAMY PŘÍLOH.....	56
VLASTNÍ PŘÍLOHY.....	57

Anotace:

My work named Eucharist as sacrifice – The sacrifice of Christ and the Church. I wanted to talk about every kinds of sacrifice but promarily from the view of Roman Catholic Church. The work should show also the conflikt between Roman Catholic Church and Protestant Churches in the task of Eucharist sacrifice. I started with sacrifice in Old and New Testament. It should show the difference between ritual sacrifice in Old Testament and Christ fait accompli in New Testament. Then is very interesting chapter where is shown the Trinity sacrifice. It show, that not only Christ but also God Fater and Holy Spirit were the sacrifice on cross. The third chapter spoke about Christ, human and Church sacrifice. Every in other way but are linked. Also the celebration in Roman Catholic Church has the sacrifice sense. The last chapter spoke about the differences in sacrafice (promarily in Eucharist celebration) in the Church between Roman Catholic Church and Protestant Churches. After historical kontekst of some sacrificial and celebration disagreement between Churches is shown the biggest and still alive dispute. This dispute is in the priest in Church. Roman Catholic Church doesn't agree with doctrine of Protestant Churches and conversly. This is the main point why christians couldn't celebrate Eucharist sacrafice together as one Church.

Úvod

Tématem mé práce je pojednání o Kristově eucharistické oběti a oběti církve. Z názvu je patrné, že budu část práce věnovat obětnímu charakteru eucharistie a jejím výkladem podložím stěžejní část práce, kdy se budu snažit vyložit nejdůležitější teze oběti Krista a církve.

Cílem práce je tedy podat ucelený výklad oběti Krista a církve. Do mého tématu zahrnu učení o oběti v Římskokatolické církvi a nevynechám ani tolik diskutované problematické body nauky o eucharistické oběti, které směřují k dodnes trvajícím sporu mezi katolickou a evangelickou církví. Oběť zde budu sledovat od starozákonních a novozákonních odkazů, přes zajímavou problematiku vztahu Svaté Trojice a eucharistické oběti, až po současný spor o oběti mezi katolickou a evangelickou církví.

První část práce budou zejména tvořit biblické výpovědi a biblické odkazy, které poukazují na oběť v Písmu Svatém. S těmito odkazy budu pracovat zejména v první kapitole mé práce. Představím zde řadu myšlenek, některým se chci věnovat více, jiné pouze pro úplnost zmíním. Není mým úkolem všechny teze vyložit do krajnosti, nýbrž hovořit o hlavních aspektech obětního tématu, zmínit a vystihnout především ty nejdůležitější pro podložení zvoleného tématu o eucharistii jako oběti.

V druhé části se zaměřím na stěžejní téma práce a tedy na eucharistickou oběť Krista a církve. Téma tolik diskutované mezi katolickou církví a protestantskými církvemi, proto neopomenu v poslední kapitole hovořit o sporu o oběti mezi těmito církvemi.

Zejména se však zaměřím, jak již vyplyne z vykládaného pohledu oběti, na katolické pojetí, jak je již z názvu patrné. Budu hovořit o mnoha aspektech určujících toto téma a budu se snažit je zmapovat. Úkolem nebude zmínit naprosto vše, stejně jako tomu nebude v první části práce, ale opět se budu snažit zaměřit na fakta, která jsou našemu tématu vlastní a blízká.

Jak jsem řekla, výklad v první kapitole bude podložen zejména biblickými odkazy, které souvisejí s obětí a poukazují v pozadí evangelijních slov ustanovení na eucharistii.

Druhá kapitola bude velice zajímavá, neboť zde se chci věnovat oběti z hlediska Svaté Trojice. Jak může být eucharistie dokonale pochopena, kdybychom nepřihlédli všechny existující aspekty, které zahrnuje? Přehlédnout nebo dokonce vynechat trojiční pojetí oběti by činilo můj výklad eucharistické oběti nedostatečným, protože jak víme Bůh je jeden avšak ve třech osobách a tedy i oběť na kříži má tento význam. Trojiční pojetí oběti podrobněji ujasňuje hloubku oběti Krista, která je ve výkladu eucharistické oběti na prvním místě.

V třetí části práce Oběti Krista a církve budu již svou práci podkládat spíše prameny oficiální teologie, tedy koncilními dokumenty a například Katechizmem katolické církve, coby ucelenou oficiální nauku katolické církve, aj. Tridentický dekret mi bude pomáhat vyložit podkapitulu o mešní oběti na Tridentském koncilu. V této kapitole bude mou hlavní náplní dosáhnout cíle práce a co nejlépe vystihnout ne všechny, ale ty nejdůležitější aspekty související s obětí. Neboť snažit se dát plný obsah oběti bez výkladu církevní nauky by v dnešní době bylo také velmi nedostatečné.

V práci je také množství výrazů, synonym pro eucharistii. Záměrně nepoužívám jeden termín – eucharistie, ale snažím se práci oživit různými synonymy ke slovu eucharistie. Totéž platí o chlebu a vínu, které se používají při eucharistii.

Také chci v úvodu upozornit, že má práce nemá praktickou část. Vybrané téma, o kterém budu hovořit, je tématem mnoha současných ekumenických diskusí, proto chci zmapovat teorii oběti a s ní spojený problém, který se vyskytl právě mezi západní církví a reformovanou církví. Tyto dvě církve zatím nedošly ke společné nauce o eucharistické oběti, téma oběti je stále diskutováno a nedořešeno, a proto jsem se rozhodla podložit téma oběti teoretickými východisky katolické církve a ke sporu o oběti i církve evangelické.

1. Eucharistická Oběť ve Starém a Novém zákoně

První kapitola, ve které budu hovořit o oběti ve spojitosti s eucharistií ve Starém a Novém zákoně, podá základ pro hlubší pochopení Římskokatolické perspektivy eucharistické oběti. Budu odkrývat zcela jiný obraz oběti ve Starém zákoně oproti novozákonní oběti, kterou Ježíš uskutečnil a jež byla zobrazena v Novém zákoně.

Starozákonní oběť byla významná, ale měla jiný smysl než oběť, kterou přinesl Ježíš.

V církvi se při mešní bohoslužbě jedná o eucharistickou svátost, kterou se slaví památka na Kristův spásný čin za veškeré lidstvo, jímž Ježíš naplnil záměr svého Boha Otce.¹

¹ Srov. Filipi. *Hostina chudých*, s. 26; Ježíš je tou obětí, která na sebe bere hříchy světa a vydává se za mnohé. Bůh nechce odplatu světu, ale obětuje svého jediného Syna jako zástupnou oběť za lidstvo, za všechny špatnosti, které lidé na světě spáchali. Bůh se rozhodl pro toto řešení, dal lidem šanci a Ježíš slova svého Otce vyslyšel. Splnil Otcův záměr. Dobrovolně na sebe vzal tento spásonosný úděl, pro dobro celého lidstva se obětoval. Bůh zde není jako ten, který má zálibu v oběti Ježíše. O této skutečnosti se zmíním v kapitole Trojičního pojetí oběti.

V Novém zákoně Ježíš neobětuje zvíře jako obětního beránka ani jiné dary, aby se tak zalíbil Bohu, což bylo běžnou podstatou rituálních obětí ve Starém Zákoně. Ale obětuje sám sebe, jako oběť milou Bohu, skrze níž je celý lidský svět smířen s Bohem.

Také na úvod a pouze okrajově uvedu slova ustanovení eucharistie z Nového zákona, která přímo vyjadřují Ježíšovo obětování se: „Toto je totiž má krev smlouvy která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů,“ v markovské tradici a: „Toto je moje tělo vydávané za vás,“ v tradici pavlovské.² Slova ustanovení z Nového zákona, blíže naznačují obětní charakter eucharistie.

Křesťané znají texty ustanovení z Markova, Matoušova, Lukášova evangelia a Prvního Listu Korintským Svatého Pavla (viz Synoptická tabulka, příloha č. 1).³

Ježíšova slova ustanovení provázejí věřící v Krista od prvních křesťanských obcí až dodnes při eucharistické svátosti při mši svaté, kdy se díky ním a díky působení Ducha Svatého⁴ Ježíšova jedinečná oběť obnovuje a připomíná, je zpřítomňováno jeho Tělo a krev pod živly chleba a vína. Zmíněné myšlenky, odkrývající katolickou nauku, budou rozsáhleji vykládány v druhé části práce (zejména viz kap.3.). Je zde však nutné říci, že slova ustanovení bych mohla dalekosáhle rozebírat a jistě bych došla k mnohým zajímavým faktům a zjištěním jako například pokusit se ozřejmit stáří textů nebo se hlouběji zabývat smyslem slov ustanovení.⁵ Ale mé téma je vymezeno pouze na obětní charakter eucharistie, proto Ježíšova slova při Poslední večeři nebudu dopodrobna zkoumat, ale budou mi jakousi pomůckou k mému tématu oběti a v práci je několikrát zmíním.⁶

Ke slovům ustanovení eucharistie mohu dále říci, že Ježíšova smrt je oproti rituální oběti Starého zákona smrtí dobrovolnou, disponovanou možností spásy.⁷ Toto vyjádření jasně navazuje a shrnuje výše uvedené citace, tedy – „má krev smlouvy která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů“ či „moje tělo vydávané za vás“, z evangelii a Prvního Listu Korintským. Je to Ježíšovo tělo a krev, vlastní vyjádření jeho oběti, kterou vydává

² Viz Zvěřina. *Teologie Agapé*, s. 281.

³ Evangelista Jan zná průběh Poslední večeře, ale slova ustanovení, která Ježíš pronesl u Poslední večeře, na rozdíl od ostatních čtyř výpovědí, neuvádí. Na Eucharistii poukazuje v několika kapitolách, ale přímá Ježíšova slova nezmiňuje.

⁴ Srov. Fiorenza. Galvin. *Systematická teologie 3*, s. 82; Seslaný Duch Svatý bude mezi učedníky, v budoucnosti a dnes i pro nás zpřítomňovat samotného Krista ve společenství věřících a zachovávat památku jeho spásonosné oběti. To je jeden z hlavních odkazů, které má eucharistie zachovávat.

⁵ Slova ustanovení měla a stále mají předat odkaz, smysl, doporučení, co konat, abychom mohli dobře žít v Kristu a měli možnost spásy, kterou nám Ježíš svou obětí vydobyl.

⁶ Pro bližší seznámení se se slovy ustanovení či doslovným připomenutím třech evangelijních výpovědí a textu Svatého Pavla, slouží Synoptická tabulka, která podává doslovné texty slov ustanovení Ježíše a je přílohou č. 1 na konci práce.

⁷ Viz Hřebík. *Eucharistie – mysterium fidei*, s. 19.

za veškerý lid. Jen okrajově mohu k těmto vyjmutým citacím dodat, že je zde již naznačeno (v celkovém podání slov ustanovení je to jasně řečeno), že Ježíš má na mysli eucharistickou památku, která se bude slavit po všechny věky věků, a která zahrnuje i památku na Ježíšovu oběť vydanou za veškerý lid.

1.1 Charakter oběti ve Starém zákoně

V úvodu jsem již obětní charakter eucharistie naznačila a nyní se mu začnu věnovat podrobněji.

Ve Starém zákoně má oběť jiný význam, ale nesporně se přibližuje Ježíšově oběti. Ve Starém zákoně se jedná o jakýsi prostředek, kterým se dá napravit zlý čin. Člověk zde není sám tím prostředkem, není obětován za někoho, jako je tomu u Ježíše v Novém zákoně. Starozákonní oběť vyjadřuje touhu přiblížit se Bohu a je dávným prostředkem, jak tuto touhu naplnit. Skrze oběť člověk nahrazuje Bohu svou vlastní nedostatečnost, snaží se odčinit hřích a odstranit nebo překlenout překážku, která se skrze lidskou vinu staví mezi Boha a člověka. Člověk vnímá tento čin jako Bohu líbivý a Bůh tedy podle člověka tuto oběť přijímá a ospravedlňuje člověka tedy zbavuje ho hříchů. Ospravedlnění neurčuje Bůh podle počtu obětování nebo dobře vykonaného rituálu, ale podle vnitřního rozpoložení člověka. Podle ryzosti záměru člověka, který obětuje. Starý zákon píše o mnoha přinášených obětech, které se liší materiálně, způsobem vykonávaného rituálu a důvodem, proč se obětuje.⁸

Starozákonní pojetí oběti jasně směřuje k eucharistické oběti Ježíšově a pokusím se zhruba naznačit nejvýznamnější místa, která k Ježíšově oběti směřují.

Nejvýraznějšími Starozákonními oběťmi jsou bezesporu tři oběti. Jsou jimi oběti Ábela, Abraháma a Melchisedecha.

Ábel dal za oběť Bohu prvorozené ovce a jejich tuk, což bylo v té době to nejlepší, čím mohl Boha uctít. Bůh také tento obětní dar přijal. Ábel později připojuje k obětnímu daru svou vlastní oběť, neboť je zavražděn vlastním bratrem Kainem (Gn 4).

Abraham prochází zkouškou víry v Boha, který chce po Abrahamovi, aby mu obětoval svého vlastního syna Izáka. Abraham však ukáže svou naprostou oddanost Bohu a je schopen obětovat svého jednorozeného syna. Bůh však v posledním okamžiku zasáhne hlasem anděla a místo Izáka je obětován beránek. Pro srovnání

⁸ Viz Hřebík. *Eucharistie – mysterium fidei*, s. 23.

s Novým zákonem mohu říci, že Bůh svého jednorozeného syna vydal v oběť oproti zde ušetřenému Izákovi, synu Abrahamovu (Gn 22).

Melchisedechova oběť se přímo v Genesis nevyslovuje, ale je zde přímo řečeno, že přinesl chléb a víno v návaznosti na další skutečnost, že byl totiž knězem nejvyššího Boha. Tyto dvě skutečnosti jsou biblisty chápány jako skutečně přinesená oběť, která je přinášena coby poděkování za vítězství Abrama nad útočníky.⁹ Melchisedech je knězem a králem Salemu. Podle listu Židům je předjímkou věčného velekněze a pastýře Ježíše Krista (Žid 7,15). Přinášení obětí příslušelo kněžím i králům a jakožto král Salemu spojovaný s obětí, je zde v návaznosti na předobraz Jeruzaléma a Ježíše Krista zobrazen v přinášení chleba a vína coby dokonalá oběť sebe sama (Gn 14).

Ve slovech ustanovení Ježíš říká, že se vydal v oběť za nás za všechny, „za mnohé“, jak sám pronesl při Poslední večeři. V knize Izajáš (53,11) je důležitá zmínka, která předjímá eucharistickou oběť Ježíše. „Tím, co zakusí, získá můj spravedlivý služebník spravedlnost mnohým; jejich nepravosti on na sebe vezme.“

Jednorozený Boží Syn Ježíš, vydá svůj život coby oběť za hříchy a viny celého lidstva, aby tyto hříchy a viny vzal na sebe a ospravedlnil tak každého člověka. Tato Ježíšova oběť je jakoukoli jinou přinášenou obětí nedosažitelná.¹⁰

Prorok Malachiáš (1,11) předpovídá nadčasovost a univerzálnost Ježíšovi oběti ve své prorocké řeči: „Od východu slunce až na západ bude mé jméno veliké mezi národy. Na každém místě budou přinášet mému jménu kadidlo a čistý obětní dar.“ Tato Malachiášova slova jsou převzatá do třetí eucharistické modlitby, kdy jsou přinášeny dokonale čisté oběti, které představují Kristovu oběť a svou nadčasovostí a univerzálností jsou schopny očišťovat každého člověka, který má podíl na této Kristově oběti v jakékoli době.¹¹

Už Starý zákon ukazuje, že oběť, kterou přinesl Ježíš, byla Božím záměrem (viz. str. 5 pozn. č. 1). Ježíš navázal svou obětí na oběti Starého zákona, zrušil jejich význam a naplnil dílo spásného činu, nového dalekosáhlejšího rozměru.

⁹ Viz Hřebík *Eucharistie – mysterium fidei*, s. 22.

¹⁰ Srov. Hřebík. *Eucharistie – mysterium fidei*, s. 23.

¹¹ Srov. Hřebík. *Eucharistie – mysterium fidei*, s. 23.

1.2 Novozákonní pojetí oběti

V Novém zákoně poukazují na oběť zejména Ježíšova slova ustanovení eucharistie „Toto je moje tělo vydávané za vás“ (Lk 22 19), nebo „Toto je totiž má krev smlouvy která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů“ (Mt 22,28). Na obětní charakter zde poukazuje skutečnost, že Kristus zpřítomnil své Tělo a svou Krev pod oddělenými způsoby, a tím ve formě oběti. Oddělené způsoby totiž představují symbolicky oddělení Těla a Krve Kristovy, které se reálně uskutečnilo v oběti kříže. Výrazy „vydat tělo“ a „prolévat krev“ jsou biblické obětní termíny, které vyjadřují přinesení pravé a vlastní oběti.¹² Tyto pasáže slov ustanovení jasně hovoří o Ježíšově oběti za veškerý lid na odpuštění hříchů, které jsem v úvodu kapitoly zmínila.

Nyní však budu o obětním charakteru hovořit hlouběji, a to zejména v rámci Pavlova pojetí oběti, Janova charakteru oběti a nezapomenu ani na List Židům. Na začátek také zmíním, že Ježíš ve svém životě „věnoval pozornost starozákonním rituálním obětem jen proto, aby poukázal na jejich zneužívání a na jejich nedostatečnost. O svém sebevydání a o své existenci pro druhé hovořil především v dimenzích osobní oběti, nikoli rituální oběti,¹³ oproti charakteru oběti ve Starém zákoně. Ježíš jasně vyjadřuje své vědomí o smyslu blížících se událostí a hovoří o tom, že Syn člověka přišel sloužit a vydat svůj život jako výkupné za mnohé, za všechny (Mk 10,45). „Ježíšova preexistence, jeho vnitřní dispozice poslušného a milujícího vtěleného Syna nekonečně přesahuje všechny metaforické interpretační modely z oblasti starozákonního kultu.“¹⁴

1.2.1 Pavlovo pojetí oběti

Pavlovo pojetí oběti v Novém zákoně se opírá zejména o tato slova: „Odevzdal jsem vám především, co jsem sám přijal, že Kristus zemřel za naše hříchy podle Písma a byl pohřben; byl vzkříšen a třetího dne podle Písem, ukázal se Petrovi, potom Dvanácti“ (1 Kor 15, 3-5). Toto Pavlovo vyjádření vyzdvihuje fakt, že Ježíšova oběť nebyla rituální jako výše zmíněná starozákonní, ale oběť ryze osobní, byla naprostým sebevydáním.¹⁵ Ježíš se tedy obětoval za lid, za veškeré hříchy světa a současně byl i obětním darem Bohu, neboť jediné Ježíšova oběť se v Novém zákoně Bohu zalíbila natolik, že skrze tento obětní dar – Ježíše, mohl být lid s Bohem smířen a mohl mu být nabídnut věčný život v Božím království, jak je ve slovech ustanovení podle markovské tradice. Pavel

¹² Viz Otto. *Dogmatika VI.: O svátostech II.*, s. 5.

¹³ Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 283.

¹⁴ Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 284.

¹⁵ Viz Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 285.

také naráží (1Kor 5,7) na Ježíšovu oběť jako na oběť beránka, na oběť smlouvy. Tento charakter oběti, coby oběť beránka, smlouvy, jsem zmiňovala v pojednání o smyslu slov ustanovení. Pavel také upozorňuje na oběť smíření: „A všechno to pochází od Boha, on nás smířil se sebou skrze Krista a svěřil nám službu, abychom hlásali toto usmíření“ (2 Kor 5,18-21).

1.2.2 Janovo pojetí oběti

Jan poukazuje na Ježíšovu smrt jako na oběť smíření za hříchy světa (1 Jan 2,2), kdy Otec tak miloval člověka, že poslal svého Syna jako oběť smíření (1 Jan 4,10). Od hříchů člověka očisťuje Ježíšova krev, ale také Bůh svou věrností a spravedlností (1 Jan 1,7-9). Také v evangeliu o oběti hovoří takto: „Já jsem ten chléb živý, který sestoupil z nebe. Kdo bude jíst tento chléb, bude žít navěky. A chléb, který já dám, je mé tělo, obětované za život světa“ (J 6,51). Přímou zde se Ježíš uvádí jako smírná oběť.

Jan také dává velký důraz na vztah oběti Ježíše a zjevení.¹⁶ Janovo chápání spásného Ježíšova činu na kříži netkví pouze v oběti Ježíše jako takové, ale také ve zjevení (J 3,19; 8,32; 14,6-9).¹⁷ Zjevení Jan spojuje s křížem, který je zjevením nejhlubší pravdy, kříž neboli oběť, má spásonosný charakter, který sestupuje na lid díky zjevení Boha vtěleného v Ježíši.¹⁸ „Kdybyste znali mne, znali byste i mého Otce. Nyní ho už znáte a viděli jste ho“ (J 14,6), neboť v Ježíši přebývá sám Bůh, který mluví ústy Ježíše a koná své - jeho skutky (J 14,10).¹⁹

Jan naráží, stejně jako Pavel, na oběť beránka, když interpretuje jeho ukřižování, jako smrt beránkovou.²⁰ Ježíš byl také pastýřem svých ovcí (J 10,1) a byl člověkem, tudíž také jedním ze stáda svého Otce Boha, beránkem. Již Jan Křtitel v Janově evangeliu říká: „Hle, beránek Boží, který snímá hříchy světa“ (J 1,29).

1.2.3 Oběť v Listě Židům

Autor v tomto Listě o Ježíši hovoří jako o vynikajícím veleknězi (Žid 14,4), který svou obětí prošel až do nejvyššího nebe, stvrdil novou smlouvu, která nahradila starozákonní smlouvu, a byl od Boha prohlášen veleknězem podle řádu

¹⁶ Srov. Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 284.

¹⁷ Viz Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 284.

¹⁸ Viz Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 284.

¹⁹ Viz *Nový biblický slovník*, s. 1082; Ježíšovo sebevydání na dřevě kříže tedy není pouze dokonalým a nepřekonatelným výrazem jeho existence, ale také odrazem svátostné Boží lásky k člověku. Spása, která z Ježíšovy oběti vychází, je stejnou měrou i spása Boha, který v Ježíšovi přebývá a tak je i on obětován na kříži. Toto vysvětlení je nutné, aby byla správně pochopena Ježíšova oběť, coby vtěleného Syna Božího – Bohočlověka.

²⁰ Podobně se o beránkově - Ježíšově oběti hovoří v 1 Kor 5,7 nebo 1 Petr 1,19-20.

Melchizedechova. Zde vidíme, že v Listě Židům je Melchizedechova starozákonní oběť předobrazem oběti Ježíše, který se stává novou smlouvou mezi lidmi a Bohem. A protože je Ježíš velekněz, je podle Listu určen k tomu, aby přinášel dary a oběti (Žid 8,3). Oběť je tedy v Listě Židům podřízena teologii jeho pravého velekněžství.²¹ Avšak oproti Starému zákonu má už Ježíš tu moc očistit svědomí od mrtvých skutků (Žid 9,14). „Starozákonní kult je nejen neúčinný, ale představuje pouze stín a náznak plnosti, již realizoval Kristus.“²² Ježíš nepřinesl do svatyně kozly a býčky jako oběti, ale „jednou provždy dal svou vlastní krev a tak nám získal věčné vykoupění“ (Žid 9,11), a dále „Vždyť on přinesl sebe sama jako neposkvřenou oběť Bohu mocí Ducha, který nepomíjí“ (Žid 9,14). Jeho oběť je reálná, naplňuje předobraz starozákonní oběti v den smíření.

Obětní charakter má celý Kristův život vrcholící v hodině kříže. „Základem Ježíšovy oběti je i jeho oddanost a poslušnost Bohu.“²³ Je známá Ježíšova věta z Lukášova evangelia směřující k Bohu: „Ne má vůle, ale Tvá vůle se staň“ (Lk 22,42). On se dobrovolně podrobil Božímu plánu se světem. Jedině Bůh skrze svého, od hříchu prostého Syna mohl naplnit svůj záměr, mohl dát v Ježíši světu novou smlouvu a ukončit tak starou, starozákonní. Je to oběť, která zjevuje a účinně zprostředkuje Boží milost (Žid 4,16) i dnes při bohoslužbě skrze Ducha Svatého, který je neopomenutelným nástupcem a působilem Ježíšova slova a učení.

Závěr

Krátce jsem zde přiblížila oběť v podání novozákonních autorů – Pavla a Jana, a také jsem hovořila o oběti v List Židům. Seznámila jsem se s jejich výpověďmi a zjistila, že i přesto, že každý z nich nahlíží oběť odlišně, všechny shodně dochází k jedinému. Ježíš překonal starozákonní rituální oběti svou obětí. Je sám obětující se za lid a zároveň přináší sebe jako oběť Bohu milá.

Jeho spásonosná oběť je při svátosti eucharistie obnovuje, zpřítomňuje se jeho jedinečný dějinný čin na kříži a na věřící je aplikována spása. Ježíš svou obětí vtáhl všechny do účinků svého díla a při eucharistii může každý člověk tyto účinky zakusit.

²¹ Viz Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 286.

²² Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 286; Starozákonní oběti opakovaně přinášené Bohu nemohly nikdy dokonale očistit toho, kdo je přinášel. Kristus přinesl svou jedinou oběť za hříchy, která se Bohu zalíbila a přivedl tak k dokonalosti ty, které očistil.

²³ Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 287.

Zde je také na místě explicitně zdůraznit to, co bylo zatím řečeno spíše v podtextu, že tedy Bůh v Kristu smířil svět se sebou (2K 5,19), ale ne protože by musel.²⁴

²⁴ Viz Filipi. *Hostina chudých*, s. 90.

2. Vztah Svaté Trojice k eucharistické oběti

V Novém zákoně máme evangelia a další spisy, které dosvědčují Ježíšův život, předkládají nám jeho učení a je nám zde krok po kroku vykreslena jeho bolestná cesta, aby svou obětí vykoupil lid od hříchu. Jen stěží nalezneme v Novém zákoně vyčerpávající teologii hovořící o Bohu, nauku o Duchu Svatém a už vůbec zde není vyslovena zmínka o Trojí osobě Boha, i když existuje několik náznaků jako například Ježíšův křest nebo křestní pověření u Matouše.²⁵ Písmo jako takové je však hlavním pramenem, ze kterého později vyšla nauka o Svaté Trojici společně s naukou církve a liturgií. Karl Barth říká o nauce o Trojici, že je to nauka, která „zásadním způsobem odlišuje křesťanské učení o Bohu jakožto křesťanské... a křesťanský pojem zjevení jakožto křesťanský od všech ostatních nauk o Bohu a od všech jiných pojmů zjevení.“²⁶

Platnou Trojiční nauku vystihuje Nicejsko-cařihradské vyznání víry v jednoho Boha, Ježíše Krista a Ducha Svatého. Zde se hovoří o jedné podstatě všech tří Božských osob, které jsou společně uctívány a oslavovány a tedy sdílejí jednotnou Boží podstatu (vyznání víry viz příloha č. 2). Mohu také charakterizovat Trojiční nauku poměrně výstižným vyjádřením, které pomůže přiblížit mé pojednání o vztahu Trojice k eucharistické oběti - Člověk je spasen Bohem skrze Krista v síle Ducha Svatého.²⁷ O vztahu eucharistické oběti a Svaté Trojice hovoří také Jan Pavel II. ve své encyklice *Ecclesia de Eucharistia*. Jan Pavel II. hovoří o Ježíšově oběti na kříži, kterou vydal za nás a dovršuje tuto oběť eucharistickým připomenutím Janova evangelia 6,57: „Jako mne poslal Otec a já žiji z Otce, tak i ten, kdo jí mne, bude žít ze mne.“ K této větě Jan Pavel II. dodává, že „sám Ježíš nás ubezpečuje, že takové spojení, o němž hovoří v analogii s trinitárním životem, se opravdu uskutečňuje.“²⁸ Jean Galot ve své krátké studii o Trojici říká: „Při eucharistické oběti vyjadřuje křesťan svou víru v jednoho Boha ve tři božské osoby.“²⁹ K této nepřiliš obsáhlé trojiční charakteristice mohu ještě doplnit, že veškeré stvořené bytí je v podstatě ve svých nejhlubších kořenech trojiční, a proto je jakýmsi odrazem nestvořeného bytí božského.³⁰

Mým záměrem je v této kapitole zmínit podstatu role Svaté Trojice v celém obětním aktu, který fyzicky a dějinně vykonal Ježíš. Skrze osobu Ježíše Krista lze dobře

²⁵ Srov. LaCugna. *Systematická teologie 1*, s. 176.

²⁶ Karl Barth. Cit. podle Schumachera, s. 13.

²⁷ Srov. LaCugna. *Systematická teologie 1*, s. 168.

²⁸ Jan Pavel II. *Ecclesia de Eucharistia*, s. 18.

²⁹ Galot. *Autentická tvář Trojice*, Teologické texty 2000, s. 346.

³⁰ Viz Schumacher. *Tajemství trojjediného Boha*, s. 14.

porozumět tajemství trojičného Boha a jeho vztahu k eucharistické oběti. Neboť „zjevení se neudálo samo pro sebe, nýbrž kvůli naší spáse,“ která vyšla z oběti, „to platí i o tajemství Trojice.“³¹

Vzhledem k nauce o Trojici, ze které vyplývá, že Trojí Bůh tvoří jednotu, nemůže být opomenut ani fakt, že tedy i oběť musela být za lid přinesena jednotně. Ať už každá z Božích osob navenek vykazují jinou úlohu, ve své konečné Trinitární podobě je Bůh jedné podstaty a tvoří Svatou Trojici – Boha, Krista, Ducha Svatého. V Janově evangeliu se hovoří o Bohu, který vyslal Syna a Ducha do světa (J 8,42; 15,26). Jedná se o dva věčné vnitrobožské procesy. Kristus vychází z Otce na způsob plození a duch na způsob dechnutí.³² „Zrození Syna z Otce je akt poznání... v němž Otec poznává sám sebe... jako je zplození Syna aktem poznání je dechnutí Ducha aktem lásky.“³³ Calvin je také zastáncem Augustinovy nauky o trojjednoti Boha a sám vystihuje tuto nauku takto: „ Otec je Bůh, i Syn je Bůh, i Duch Svatý je Bůh.“³⁴ Pavel v Listě Římanům mluví o Duchu Kristově a Duchu toho, který vzkřísil Ježíše z mrtvých. Hovořil tedy o jednom Duchu, který je jak Otce, tak Syna, proto je na místě říci, že Otec i Syn sdílejí jedno božství a Duch, který je spojuje, musí být součástí v této trojjediné podstatě Boží.³⁵ Zde jsem krátce deklarovala jednotu třech Božských osob a také naznačila jejich odlišnost.³⁶

Aniž by se člověk hlouběji zamýšlel nad otázkou spojení Svaté Trojice se smírnou obětí na kříži, vyvstanou na mysl otázky, které se přímo dotýkají tohoto tématu. Obětoval se Ježíš na kříži sám, když nauka západní církve učí, že Kristus je vtělený Bůh? Jakou roli hraje Duch Svatý v oběti Ježíše, kterou si dnes připomínáme jako eucharistickou oběť? Na obě tyto otázky a další, které přirozeně vyplynou z mého

³¹ Schumacher. *Tajemství trojjediného Boha*, s. 19.

³² Tyto výrazy jsou odvozeny z pojmů, které jsou používány v Novém zákoně.

³³ Schumacher. *Tajemství trojjediného Boha*, s. 19; Tato citace vychází z Augustinovy trojiční nauky.

³⁴ Calvin. *Instituce učení křesťanského náboženství*, s. 62.

³⁵ Srov. Calvin. *Instituce učení křesťanského náboženství*, s. 63.

³⁶ Zde je dobré zmínit nauku o ekonomické a imanentní Trojici. Tato nauka popisuje rozdílnost všech božských osob Trojice a zároveň vystihuje i jejich jednotnost. Ekonomická Trojice je vyjádřením pro Boha, který jedná a je přítomen v tzv. „ekonomii“ (*oikonomia* neboli plán vykoupení) spásy, zvláště v Kristu. Kristus je zjevením Boha, vyvrcholením ekonomie spásy, v níž se plně projevila Boží skutečnost a tajemství. Imanentní Trojice vyjadřuje Boží tajemství a toto tajemství se zjevuje právě v ekonomii spásy. Boží imanence (trancendence) nebo také tajemství je v nezrušitelné smlouvě s lidstvem, kterou Bůh lidem nabídl z lásky bez ohledu na hříchy světa. Touto smlouvou se rozumí Kristovo spásné dílo. Kristovo lidství zjevuje neviditelného Boha Otce. Tedy rozjímání nad tajemstvím spásy je zároveň rozjímání nad tajemstvím Boha.

Zde je tedy možné vidět i provázanost ekonomické a imanentní Trojice.

Nauka o ekonomické a imanentní Trojici se historicky vyvíjela, a proto jsem zde jen stručně charakterizovala obojí pojetí.

pojednání, se budu snažit nalézt odpovědi a díky celé kapitole hlouběji nahlédnout zajímavému pojednání o trojičním vztahu k oběti na kříži.

V této kapitole se také setkám s různými otázkami, na které by bylo zajímavé odpovědět, avšak na ně nebude v této kapitole prostor, neboť bych odbočovala od tématu nebo se bude jednat o problematiku, která bude zkoumána v jiné kapitole.

2.1 Oběť Syna, Otce a Ducha Svatého na kříži – vztah Trinitárního bytí v oběti

V této kapitole bude mým hlavním záměrem uvažovat nad Moltmannovým pojednáním o trojičním konceptu oběti, který rozvíjí ve své knize *Ukřižovaný Bůh* (budu pracovat s anglickým překladem) a jeho myšlenky doplním dalšími autory.

Moltmann říká, že teologický koncept, podklad pro správné vnímání ukřižovaného Krista, je v nauce o Trojici a dodává, že materiální základ této nauky je právě v Kristově kříži. K těmto faktům ještě uvádí formální základ pro poznání Kristova kříže, který tkví v nauce o Trojici.³⁷ Moltmann tedy zdůrazňuje naprostou provázanost oběti na kříži a Svaté Trojice. Vidí v trojiční nauce základ oběti Krista a také utvrzuje v nutnosti vnímat oběť kříže s přihlédnutím k Boží Trojici. Pospíšil uvažuje podobně a říká, že pokud chceme nalézt pravzor vši oběti, musíme se zahledět do tajemství nejsvětější Trojice.³⁸

Teolog Steffen ve svém díle *Das Dogma vom Kreuz. Beitrag zu einer staurozentrischen Theologie* uvádí jednu velmi významnou myšlenku, která podtrhuje a vystihuje celé mé pojednání o vztahu Svaté Trojice k oběti na kříži:

„Biblický základ křesťanské víry v trojjediného Boha není nedostatečná trinitární formulace v Novém zákoně, ale jednotné nekompromisní svědectví kříže. Nejkratší vyjádření Trojice je právě božský čin kříže, ve kterém Otec dovolil Synu se obětovat skrze Ducha svatého.“³⁹

Tento argument mě vede k utvrzení Moltmannovy teze, že teologie kříže musí být v podstatě teologií celé Boží Trojice a naopak, že nauka o Svaté Trojici musí být

³⁷ Viz Moltmann. *The Crucified God*, s. 241.

³⁸ Viz Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 289.

³⁹ B. Steffen. Cit. podle Moltmanna, s. 241.

teologií kříže, protože „pokud bychom tuto kontinuitu přehlíželi, pak by nebyla plně pochopena oběť ukřižovaného Bohočlověka – Ježíš Krista.“⁴⁰

Vysvětlení provázanosti Boží Trojice a její podstatné, nepřehlédnutelné role v teologii kříže - oběti Krista, ukřižovaného na Golgotě, budu uvádět na vztahu mezi Kristem a Bohem, kterého Ježíš před učedníky a ostatními lidmi prohlašoval svým Otcem. Jednotlivé novozákonní spisy totiž hovoří o Ježíšovi, jako o někom, koho nelze pokládat za pouhého člověka. Ježíš existuje od věčnosti a je roven Bohu a je to Pán Ježíš Kristus poslušný až k smrti na kříži (viz Flp 2, 6-11). Kristus je tedy právě tak Bůh jako Bůh Otec a je od Boha Otce poslán jako Syn (Gal 4,4). Zde je možné vidět, že v Písmu stojí Ježíš jasně po boku Boha, aniž by jedinečnost Boha byla jakýmkoliv způsobem zpochybněna. Ježíš je zvěstovatelem Boha, coby starostlivého Otce všech tvorů zejména lidí, označuje Boha Otce v kázání na hoře jako Otce spravedlivých. Také jako Otce Ježíše i Otce každého člověka (J 20,17). V Janově evangeliu je tento vztah výše deklarovaný jako rovnocenný, mezi Ježíšem a Bohem velmi zřetelný. Také Matouš uvádí, že v Ježíšovi přišlo a je přítomno Boží Království (Mt 12, 28).

Pospíšil k tomuto vztahu mezi Bohem Otcem a Kristem říká: „Pokud hovoříme o oběti kříže, jde v první řadě o obraz Boha, který se v tomto svatém dění zjevuje, a zároveň také o tajemství člověka, který se s Bohem spodobuje.“⁴¹ Zde je jasná provázanost obou Božích osob. Pospíšil také klade důraz na tento vztah, stejně jako Moltmann, jak budu deklarovat níže.

Co se tedy odehrálo mezi Kristem a Bohem při Kristově ukřižování, když se Ježíš vydával v oběť za hříšné lidstvo? Bůh vydával svého Syna, vykonal to, co v poslední chvíli zabránil vykonat Abrahamovi s jeho synem Izákem (srov. Řím 8,32). Vydal svého milovaného Syna v úplnosti, Bůh ho totiž podrobil síle zkázy. Naopak Kristus byl docela vědomě opuštěný svým Otcem ve svém smrtelném osudu, avšak svůj úděl přijal dobrovolně. On sám sebe, společně s Otcem, vydal v oběť na kříži. Je zde shoda vůle obou Božích osob⁴², shoda mezi Otcovým vydáním Syna a Synovým vydáním sebe

⁴⁰ Moltmann. *The Crucified God*, s. 24; Zde stojí za to se krátce zamyslet nad Kristovým činem z jiného pohledu. On vlastně svou lásku k Bohu potvrdil svým činem. Lásky nedospívá ke své podstatě ve slovech o citu, ale v činu. A jedině čin může mít ten pravý význam a účinek, stejně tak, jako měla a má spásná oběť Krista.

⁴¹ Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 288.

⁴² Zde mohu zmínit názor ranné systematické teologie ve 4. stol., kdy se formovalo vyznání víry a obsah víry, že Bůh Syn a Bůh Otec mají tutéž podstatu. Řecký pojem *homóiosios* je klíčovým teologickým termínem velkých christologických kontroverzí 4. století (za hlavního představitele homoúsiánské strany je považován alexandrijský patriarcha Atanáš). Toto vyznání a slovo *homóiosios*, nebo-li „soudopstatný“, se poprvé objevuje v Nicejském vyznání, formulovaném 1. nikajským koncilem (r. 325) jako odpověď na trzení Arioiva (Ježíš Kristus byl sice více než člověk, ale přitom nebyl božského původu - že byl s Otcem

sama.⁴³ Moltmann toto naprosté oboustranné vydání Krista na kříži potvrzuje radikálními slovy prvotní církve: „První osoba Trojice vyhnala a zničila druhou.“⁴⁴ Tato Moltmannova slova vedou k zamyšlení se nad vztahem Krista a Boha, nad opuštěností Ježíše Bohem v jeho těžké smrtelné hodině, kdy Ježíš na kříži zvolá: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mě opustil?“ (Mk 27,46).

2.1.1 Obětní vztah Boha Otce a Syna

Ježíš je vydán svým Otcem za hříšné, modlářské a bezbožné lidstvo. Lidé Boha opustili, nežili v jeho jménu. Pak je možné také říci, že tedy lidé opouštějící Boha se stávají Bohem opuštění (Srov. Řím 1,24-28). Bůh vydává nad opuštěným lidem rozsudek smrti, avšak tento rozsudek na sebe bere jediný Boží Syn a veškerý hněv, který má Bůh na lid vkládá do svého Syna, který odejme tento Boží hněv a spasí lidstvo.⁴⁵ Totéž je možné sledovat u Pospíšila, ten se přiklání k názoru, že Ježíš byl oddán celým životem úžasné Boží lásce k člověku a věrnosti k němu, i navzdory odmítnutí Boží lásky celým lidským pokolením, a právě to přivedlo Ježíše na kříž, coby oběť za bezbožnost lidstva. Pospíšil také zdůrazňuje, že se Ježíš obětoval nikoli Otcí, ale jeho záměru spasit hříšného člověka.⁴⁶ Tuto myšlenku můžeme spatřit v Pavlově Listě Římanům (1,18). Pavel v témže Listu říká, že Bůh poslal svého Syna, aby zničil hřích. „On vzal na sebe tělo, jako mají hříšní lidé, Bůh pak na jeho těle hřích odsoudil k zničení. Tak se na nás mělo splnit všecko, co Zákon předepisuje, protože nežijeme podle těla, ale podle Ducha“ (Řím 8,2-4). Bůh potrestal lidský hřích na Kristově těle, které bylo sice bez hříchu a beze sklonu ke zlu, ale měl stejné tělo, jako každý „hříšný“ člověk.⁴⁷ Bůh tedy opustil svého Syna, stejně, jako původně opustil bezbožný lid a vydal ho za lidstvo. Udělal ho hříšným pro nás (2 Kor 5,21) a stal se pro nás prokletým

nikoliv stejné podstaty *homoúsios*, ale jen podobné podstaty *homoiúsios* - od *homoiós*, podobný). Zápas uvnitř církve však navzdory usnesení koncilu, jež svolal Constantinus I., trval až do 1. Konstantinopolského koncilu roku 381, kdy nicejské vyznání bylo přijato jako závazná norma víry. Na základě jedné podstaty Boha Otce a Boha Syna zakládá Moltmann právě i svou tezi, že vzhledem k jedné podstatě Svaté Trojice (později i Duch svatý) musí mít každá osoba Trojice rovnocenný podíl na dějinné oběti Krista, i když jak bude řečeno, každá na jiné úrovni.

⁴³ Srov. Moltmann. *The Crucified God*, s. 243.

⁴⁴ Moltmann. *The Crucified God*, s. 241.

⁴⁵ Viz Moltmann. *The Crucified God*, s. 242.

⁴⁶ Viz Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 288.

⁴⁷ Zde je nutné podotknout, že zde nejde o to, že by Bůh Otec přímo chtěl smrt Ježíše, svého Syna a ani neměl zálibení v jeho oběti, v krutosti ukřižování, jak bude vidět v myšlence Moltmanna. Bůh Otec mohl mít zálibení právě pouze v Ježíšově věrnosti, poslušnosti a lásce, v jeho naprosto nehříšné duši a životě a teprve takový Bohočlověk mohl spasit lidstvo svou obětí. A protože Ježíš Kristus je jeden z bytí Svaté Trojice, také Bůh, který lid tak miloval, že „za nás položil svůj život“ (1 Jan 3,5), pak je bezesporné, že Bůh je láska a obětní akt byl akt lásky k člověku, k celému lidstvu.

(Gal 3,13). A právě proto, že Bůh opustil svého Syna, udělal ho hříšným a prokletým, dal lidem najevo, že oni jím nejsou opuštěni díky jeho obětovanému Synu, dal tak lidem šanci na spásu a ušetřil jej před smrtí. Neboť „Bůh tak miloval svět, že vydal svého jednorozeného Syna, aby žádný kdo v něho věří, nezahynul, ale měl život věčný“ (Jan 3,16).

Díky tomu vyvstává nová myšlenka potvrzující vztah mezi Bohem a Kristem, kterou potvrzuje i Moltmann a to, že Bůh vydal svého Syna na kříži, aby se mohl stát Otcem všech, kteří jsou v Ježíši vydáni, Otcem těch, kteří jsou skrze Ježíšovu oběť zachráněni.⁴⁸

Když Pavel v Listě Římanům hovoří o opuštěném, neušetřeném Synu Božím (Řím 8,32), tak je do této opuštěnosti a neušetření zahrnut sám Bůh Otec. V opuštěnosti Syna na kříži, v opuštěné oběti, je také opuštěn sám Otec. V odevzdání Syna se také sám odevzdává Otec, avšak neděje se tak na stejné úrovni. Ježíš trpí na kříži opuštěností v umírání (zvolává Boží jméno a otázku proč ho Bůh opustil), ale ne samotnou bolestí, která je způsobena ukřižováním, neboť ví, že více už nebude nikdo trpět smrtí, neboť jeho utrpení předpokládá budoucí život – věčný život. Otec, který opustil Ježíše a vydal ho, zažívá utrpení smrti svého Syna v nekonečném žalu lásky k Ježíši.⁴⁹

„Syn trpěl umíráním, Otec trpěl smrtí Syna. Zármutek, který zde prožíval Otec je stejně tak důležitý, jako je smrt jeho Syna. Osirelost Syna Otcem je vyrovnaná osirelosti Otce Synem, a jestliže se Bůh sám představoval jako Otec Ježíše Krista, pak také trpěl smrtí svého Otcovství ve smrti Syna.“⁵⁰

Zde vidíme, že osoby Bůh Otec a Kristus jsou vzájemně propojené v oběti na kříži a tvoří jednotu ve Svaté Trojici.

2.1.2 Duch Svatý v oběti na kříži

Z tohoto obětního vztahu, který jsem v předchozí kapitole uváděla, však vycházela třetí osoba, třetí bytí, které doplňuje dokonalou Boží Trojici. Třetím bytím je Duch

⁴⁸ Srov. Moltmann. *The Crucified God*, s. 243.

⁴⁹ Viz Moltmann. *The Crucified God*, s. 243.

⁵⁰ Moltmann. *The Crucified God*, s. 243.

Svatý. Pospíšil uvádí, že nesmírná je jediná Boží láska Otce i Syna i Ducha Svatého projevující se na kříži.⁵¹

„Na kříži jsou Otec i Syn nejhluběji odděleni v opuštěnosti a ve stejné době jsou nejvnitřněji spojeni v jednoho obětovaného, vydávaného Boha. Co vycházelo v tomto okamžiku z obětní události kříže, odehrávající se mezi Bohem Otcem a Bohem Synem, byl Duch svatý, který ospravedlnil lidskou bezbožnost, znovu zaplnil Boží opuštěnost láskou a dokonce přivedl smrt k životu.“⁵²

V předchozím pojednání a v této krátké podkapitole jsem jasně vyložila, že v obětním činu na kříži byla přítomna celá Trojice, neboť „ze vzájemného sebedarování Otce Synu a Syna Otcí vychází Duch Svátý, který je jakoby věčně planoucím obětním ohněm na oltáři Boží lásky.“⁵³ Pro zásadní pochopení této události jsem užila právě trojičního vztahu. Kristus tedy na jedné straně zjevuje Otce, na druhé straně Ducha⁵⁴ a je s obojím bytím v určitém vztahu, aniž by tím zpochybňoval jedinnost Boží, která vycházela už ze Starého zákona. „Zjevuje tak jakousi trojinu, potrojnost, která naznačuje řadu metafysických věcných obsahů, jež později naleznou syntézu v rozvinutém církevním učení o Trojici.“⁵⁵

2.2 Další aspekty Trojičního pojetí oběti

Kdybych pro výklad nepoužila trojiční formulace, mohla bych celou událost shrnout jako čin na kříži, který se odehrál mezi Bohem a Bohem. Moltmann říká, že by se jednalo o hluboké rozdělení jediného Boha v jeho podstatě do té míry, že jedna Boží oddělená část opustila druhou a popřela sebe sama.⁵⁶ Paradoxně lze říci, že Bůh zemřel smrtí bezbožnosti v oběti na kříži, ale doposud nezemřel. Tímto způsobem bych však zavrhla své pojednání o vztahu Svaté Trojice k oběti na kříži a degradovala celé trojiční

⁵¹ Viz Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 289.

⁵² Moltmann. *The Crucified God*, s. 244.

⁵³ Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 289; K tomuto mohu ještě dodat, že díky sebedarování Ježíše Krista v oběti na kříži se rozlévá na každého člověka spásná, výkupná láska Boha Otce, Syna a Ducha svatého. Proto je také oběť přinesená Ježíšem – Bohem Synem na kříži zároveň obětí Boha Otce i Ducha svatého.

⁵⁴ Duch působí a zprostředkovává vykoupení pro křesťany i v dnešní církvi, daruje věřícímu účast na životě trojjediného Boha. O této skutečnosti budu hovořit v kapitole o svátosti eucharistické oběti v dnešní církvi. Nyní se spíše zabývám vztahem Svaté Trojice k oběti na kříži. Mohu zde však zmínit, že Duch je darován člověku Kristem a Bohem, Duch je stejně tak Bůh jako Bůh Otec a Bůh Syn (srov. Gal 4,6; Řím 7,6; 1 Kor 6,19).

⁵⁵ Scheffczyk. Cit. podle Schumachera, s. 17.

⁵⁶ Viz Moltmann. *The Crucified God*, s. 249.

pojetí, o kterém zde mluvím, a které je nepopíratelně důležité pro celé pojednání o oběti na kříži.

Mohu ještě jedním faktem zdůraznit trojiční obětní charakter tím, že v oběti, kterou dějinně přinesl Ježíš, se Bůh Trojjediný nedaruje pouze částečně, neboť to by odporovalo jeho dokonalé jednoduchosti a nesloženosti.⁵⁷

Moltmann říká, že člověk by měl pochopit smrtelný aspekt obětní události mezi Otcem, který opustil a Synem, který byl opuštěn, což je tedy smrtelná rovina, a naopak je zde také druhá rovina v tomto vztahu, druhý aspekt této události, aspekt života jímž je Otec, který miluje a Syn, který miluje. Syn trpí, když umírá, ve své lásce opuštěn Otcem. Otec trpí ve své lásce zármutkem ze smrti svého Syna. Z těchto aspektů smrti a života, z této události na kříži mezi Otcem a Synem vychází Duch Svatý. Ten vystupuje z utrpení Otce a Syna a přetváří smrt v život. Duch Svatý je bezvýhradná a tudíž nekonečná láska, která vychází ze zármutku Otce a umírajícího Syna a dosahuje oné opuštěnosti lidstva, aby v něm vytvořila schopnost a sílu v nový věčný život.⁵⁸

Dále Moltmann také upozorňuje na vztah dvou Božích osob – Boha Otce a Boha Syna, který musí být zcela pochopen jako vzájemný vztah spojující obě bytí v události kříže a je zde také nutné vidět dva odlišné aspekty bytí Trojice. Na jedné straně Božská osoba, která není schopna utrpení, tedy Bůh Otec a Bohočlověk Kristus, který je schopen utrpení.⁵⁹ Bůh Otec, který trpí smrtí svého Syna, trpí jako pravý Otec, kterému umírá jediné milované dítě, aby svou obětí spasilo lidské společenství a Bůh Syn, který je tou obětí a trpí na kříži – ne primárně fyzickou bolestí, ale přece je i jako člověk schopen fyzického utrpení.

Závěr

Vyložila jsem zde obětní událost kříže v trinitárním pojetí jako událost mezi osobami Trojice, které utvářejí sami sebe navzájem ve svém nerozdělitelném vztahu. V tomto pojednání jsem se nezaměřila pouze na Krista - jednu osobu Trojice, která trpěla jako oběť na kříži, ale hovořila jsem o Trojici jako takové, o jednotné podstatě trojího bytí v božské přirozenosti. A o události oběti na kříži jsem nehovořila pouze jako o Boholidské oběti Ježíše, ale kladla jsem důraz na tuto událost z trinitárního hlediska, coby vztahu mezi Synem a Otcem, ze kterého vychází Duch Svatý. Moltmann říká, že

⁵⁷ Srov. Pospíšil. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel*, s. 290.

⁵⁸ Srov. Moltmann. *The Crucified God*, s. 245.

⁵⁹ Viz Moltmann. *The Crucified God*, s. 245.

na tomto vztahu není ani tak důležité božství nebo lidství osob Trojice a jejich vzájemný vztah, ale naprostý osobní aspekt Ježíšova synovství. Syn byl naprosto oddán v lásce, věrnosti a poslušnosti svému Bohu Otci a zároveň Bůh tolik miloval svého Syna. A pokud je tedy Ježíšova oběť chápána jako božská událost, tedy jako událost mezi Ježíšem a jeho Bohem Otcem, jako vztah, pak je nutné hovořit o této události z hlediska Svaté Trojice – Syna, Otce a Ducha Svatého.⁶⁰ Moltmann také říká, že vlastní obsah nauky o Svaté Trojici je ve své podstatě samotná oběť Krista a „podoba ukřižovaného Krista je Trojice.“⁶¹

Bůh Trojjediný je bezvýhradná absolutní láska, neboť sám Bůh na sebe vzal svůj zármutek a vnitřní rozpor, který pociťoval z bezbožného lidstva a bez násilí na celém lidském rodu zrušil a zdolal tento rozpor.⁶² Bůh sám sebe poslal jako oběť na kříž. Bůh trpěl, sám sobě dovolil, aby byl ukřižován a skutečně se nechal ukřižovat. Zašel až do úplného zatracení, s dokonalou a bezvýhradnou láskou plnou naděje zápasil se smrtí. Milující Otec se shoduje v lásce s milujícím Synem a v Duchu Svatém, vytváří stejné vzory lásky (jež má ve svém vzájemném vztahu) pro člověka, který se své lásky k Bohu zřekl. Tato bezvýhradná láska se však obětí na kříži dovršuje, získává zcela jiný rozměr, dochází svého naplnění neboť se stává láskou k „nepříteli“, k bezbožnému člověku. Ono utrpení lásky, utrpení silné lásky ve slabosti obětování, které prožívá Bůh na kříži, potvrzuje, že je silnější než nenávisť, neboť Duch lásky zvítězil a lidem byla dána nová šance věčného života ve jménu Krista.

Pokud věřící skrze svobodnou vůli porozumí oběti na kříži jako události Synovy lásky a žalu Otce, ze které vychází neomezená vše uzdravující láska v podobě Ducha Svatého, nebo také jako události mezi Bohem a Bohem, pak porozumí celému osvobozujícímu činu lásky Svaté Trojice, který vytváří nový život spasený trojjediným Bohem. Bůh Kristus byl skrze svou oběť vyvýšen k životu s Bohem, na kříži poznal lásku, kterou Bůh Otec chová k lidem, kteří nežijí slovem Božím. Z Nového zákona víme, že Ježíš žil ve vroucné lásce k Bohu. Moltmann říká: „Kristus je skrytý život samotného Boha.“⁶³ Pokud tedy víme, že Bůh Kristus žil v této Boží lásce Ducha, pak v něm žil Bůh Otec a v Bohu Otci žil Bůh Kristus. Pokud si člověk představí Trojici jako čin lásky v utrpení a smrti Ježíše – což by mělo být skrze víru možné – pak je

⁶⁰ Viz Moltmann. *The Crucified God*, s. 246.

⁶¹ Moltmann. *The Crucified God*, s. 246.

⁶² Srov. Moltmann. *The Crucified God*, s. 248.

⁶³ Moltmann. *The Crucified God*, s. 249.

Trojice ne uzavřenou, ne nějakou samostatnou „skupinou“ v nebi, ale „je to eschatologický proces otevřený pro člověka na zemi, pocházející z Kristova kříže.“⁶⁴

Tři jména a jejich nositelé mají týž význam pro spásu.⁶⁵ Mají-li však týž význam pro spásu, pak mají také totožnou důstojnost, sílu a dokonalost oběti na kříži. To mě vede k poznání, že Trojice, která má zejména pro dílo Kristovo zásadní význam v dějinách spásy, představuje bytostnou, byť v sobě diferenciovanou jednotu.

O roli Ducha Svatého, který představuje v současné církvi působitele Boží moci a působí v eucharistii, kde zpřítomňuje dějinnou oběť Krista, budu hovořit v kapitole o svátosti oběti eucharistie.

⁶⁴ Moltmann. *The Crucified God*, s. 249; viz <http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/247004-eschatologie>; Eschatologie je nauka, která se zabývá posledními věcmi každého jednotlivého člověka. Posledními věcmi se rozumí smrt a poslední osobní soud duše člověka před Bohem.; Z citátu také pramení tolik důležitý prvek dialogu Boží Trojice s člověkem. Bůh nežije ve vyvýšené osamocenosti, ale žije ve společenství s člověkem, v eucharistické svátostné oběti se mu nabízí stejně jako se nabízí člověk Bohu v mešní oběti. Aspekty vzájemného sebedarování bude vykládáno v následující kapitole.

⁶⁵ Srov. Schumacher. *Tajemství trojjediného Boha*, s. 17.

3. Římskokatolické pojetí oběti

Ježíšova oběť byla jedinečná, jak jsem také nejednou zmínila výše a uvedla například i v rámci starozákonního a novozákonního charakteru oběti.

Římskokatolická církev však charakter eucharistické oběti prohlubuje a posouvá dál zejména skrze slavení svátosti eucharistie, kde se Ježíšova oběť znovu připomíná a obnovuje.

3.1 Oběť Krista, člověka a církve

Zde se budu zajímat o další náhled oběti z pohledu Římskokatolické církve – oběť člověka, jíž vyjadřujeme podíl na Kristově oběti, a dále neopomenou kněze a církve, která má také na Kristově oběti účast.

3.1.1 Oběť Krista

Oběť Krista je v Římskokatolické církvi obnovována při každé eucharistické hostině. Ježíšova oběť se zpřítomňuje v eucharistickém těle a krvi a je vždy totožná s jedinečnou obětí Ježíše na kříži. Eucharistická oběť při bohoslužbě je pokaždé opakující se pravou obětí, kterou se Ježíš vydal za všechny lid, vzal na sebe hříchy a viny každého člověka, aby splnil Boží záměr a smířil všechny svým činem s Bohem.

„Když církev slaví eucharistii, koná památku Kristovy velikonoční oběti a ta se zpřítomní: oběť, kterou Kristus přinesl jednou provždy na kříži, zůstává vždy časová: „Kdykoli se slaví na oltáři oběť kříže, v níž je ‘obětován náš velikonoční beránek, Kristus, uskutečňuje se dílo našeho vykoupení.“⁶⁶

3.1.2 Oběť člověka

Každý člověk má na Kristově oběti podíl, neboť Kristus sňal z každého hříchy svou oběť na kříži. V *Lumen gentium* můžeme nalézt odkaz přímo hovořící o lidské duchovní oběti, kterou se každý křesťan stává skrze křest a pomazání od Ducha Svatého. Tímto aktem se člověk začleňuje do společenství všeobecného kněžství.⁶⁷ A právě kvůli této možnosti svatého kněžství, mají křesťané každým svým skutkem přinášet duchovní oběť, hlásat Kristovo slovo, měli by zůstávat v modlitbách a společně

⁶⁶ *Katechismus ŘKC*, § 1364.

⁶⁷ Viz *Věřoučná konstituce o církvi*, s. 46, odst. 10.; Všeobecné společenství věřících a kněžství služebné nebo-li hierarchické se sice od sebe liší podstatně, a ne pouze stupněm, přesto však jsou ve vzájemném vztahu, neboť jedno i druhé, každé svým vlastním způsobem, má účast na jediném kněžství Kristově.

chválit Boha. „Věřící mocí svého královského kněžství spolupůsobí při obětování eucharistie.“⁶⁸

Katechizmus katolické církve hovoří o oběti věřících z hlediska dalšího rozměru, z hlediska spíše lidských vlastností i nedokonalostí: „Život věřících, jejich chvála, jejich utrpení, jejich modlitba, jejich práce jsou spojeny s Kristovou chválou a modlitbou, s jeho utrpením a prací i s jeho bezvýhradnou obětí, a tím získávají novou hodnotu.“⁶⁹

Člověk je také obětním darem Bohu. Máme-li totiž podíl na této oběti, obětujeme vlastně i sami sebe, neboť nabízíme Bohu v průběhu eucharistie svou existenci, svobodu, rozum, lásku, vlastně vše co nás dělá těmi, kteří jsme.⁷⁰ Když takhle nabízíme Bohu sebe, jako se nám nabízí Kristus v eucharistii, tak je eucharistie nejen obětí Krista, ale i naším obětním darem Bohu.⁷¹ Nabízíme se Bohu se vším všudy, s láskou a věrností. Nemilujeme sobecky sebe sama, ale láskyplně vzhlížíme k Bohu.⁷² Každý z nás nabízí Bohu sebe jako „oběť živou, svatou a Bohu milou.“⁷³ Kristus ani člověk už není obětí krvavou, jako tomu bylo ve Starém zákoně. My se dáváme Bohu jako obětní dar v lásce společně s Kristem a otevíráme své nitro vstříc nesrovnatelné Boží náklonnosti, opětvující Boží lásce. Bůh jako pravou darující oběť přijme každého, kdo v pokoře, s láskou a klanícím se duchem předstoupí před Boha.⁷⁴ Kristova oběť je samozřejmě hlubší, teprve díky ní můžeme my lidé sebedarovat jako oběť lásky Bohu.

Slaví-li se eucharistická hostina, při níž se obětuje tělo a krev Kristova, pak by toto Kristovo obětování mělo být doprovázeno naší obětí, aby tato oběť byla úplná. Součástí Božího plánu, který Ježíš ochotně naplnil byla i naše oběť chvály Boha a pokorného ducha nejen při eucharistickém obřadu. Připomenu, že naší obětí se v tomto případě myslí duchovní oběť, kdy v modlitbě vzdáváme Bohu díky, ze srdce, upřímně a s pokorou ho chválíme a současně nazíráme své hříchy a prosíme ho o odpuštění. Pak teprve může mít eucharistie pravý smysl, který ustanovil sám Ježíš.

Také tuto podkapitolu mohu ještě doplnit zajímavou myšlenkou. Pokud člověk ví, že má určitý podíl na eucharistické oběti, pak to v jeho mysli a víře zasazuje určité semeno naděje a snahy o lepší život, ale ne jen ten svůj. Člověk je díky tomuto daru – podílu na oběti – podněcován k odpovědnosti za současný svět a každý křesťan se, skrze svou

⁶⁸ *Věřoučná konstituce o církvi*, s. 47, odst. 10.

⁶⁹ *Katechizmus ŘKC*, § 1368.

⁷⁰ *Srov. Konstituce o posvátné liturgii*, s. 148, odst. 48.

⁷¹ *Srov. Věřoučná konstituce o církvi*, s. 47, odst. 11.

⁷² *Viz Lustiger. Tajemství eucharistie*, s. 89.

⁷³ Řím 12,1, *Cit. podle Lustigera*, s. 93.

⁷⁴ *Srov. Lustiger. Tajemství eucharistie*, s. 90.

dobrou vůli a víru, může snažit dobře plnit své povinnosti vyplývající z života na zemi a přispívat tak k celkovému dobru celé společnosti. Jedná se zde i o eschatologický důsledek, plynoucí z jednání člověka.

3.1.3 Oběť církve

Církev se na Ježíšově spásné oběti podílí skrze službu kněze, který vyslovuje Ježíšova slova ustanovení, které pronesl při Poslední večeři se svými učedníky a zároveň kněz pronáší další modlitby při eucharistické hostině, které mají přímo obětní charakter.⁷⁵ Kněz je tedy prostředník Ježíše Krista, který hovoří ke společenství shromážděných v jeho jménu. Věřoučná konstituce o církvi *Lumen gentium* se také přiklání k této nauce, která se odkazuje k Tridentické tradici a říká, že kněží svůj posvátný úřad vykonávají zejména v eucharistické bohoslužbě, kde zastupují Krista.⁷⁶ Katechismus katolické církve říká o službě kněžích toto:

„Svůj posvátný úřad však vykonávají zejména v eucharistické bohoslužbě neboli shromáždění, kde zastupují Krista, hlásají jeho tajemství a spojují prosby věřících s obětí jejich hlavy. V mešní oběti zpřítomňují a přivlastňují až do příchodu Páně jedinou oběť Nového zákona, totiž oběť Krista obětujícího sama sebe jednou provždy Otci jako neposkvrněný obětní dar. Celé jejich služebné kněžství bere svou sílu z této jediné oběti.“⁷⁷

Výše jsem řekla, že kněz pronáší modlitbu. Touto modlitbou, zvoláním nad Kristovým tělem a krví se církev i kněz spojuje s Kristovou obětí. Druhý Vatikánský koncil v dekretu O službě a životě kněží uvedl:

„Služba kněží však duchovní oběť věřících dovršuje ve spojení s obětí Krista, jediného prostředníka; tato oběť se rukama kněží jménem celé církve podává nekrvavě a svátostně v eucharistii, dokud Pán nepřijde. K tomu směřuje a v tom vrcholí služba kněží.“⁷⁸

⁷⁵ Srov. *Konstituce o posvátné liturgii*, s. 136, odst. 7.; Kristus je přítomen ve své církvi v liturgických úknech, v mešní oběti v osobě kněze a pod eucharistickými způsoby.

⁷⁶ Viz *Věřoučná konstituce o církvi*, s. 65, odst. 28.; Kněz zastupuje Krista „*In persona Christi*“; Srov. *Dekret o službě a životě kněží*, s. 307, odst. 2.

⁷⁷ *Katechismus ŘKC*, § 1566.

⁷⁸ *Dekret o službě a životě kněží*, s. 308, odst. 2.

Svatý Augustin se podílel na vytvoření základu katolické tradice a vytvořil směr chápání problematiky oběti církve, když tedy mimo jiné pohovořil o obětním charakteru celé církve. Hovořil o církvi jako o celé vykoupené obci, která je společenstvím svatých, je obětována Bohu jako univerzální oběť. Toto univerzální obětování se děje prostřednictvím Velekněze, který trpěl a obětoval se za nás Bohu jako otrok, aby se člověk mohl stát tělem tak veliké hlavy. Dále říká, že církev slaví toto tajemství jako svátost eucharistie, kterou věřící dobře znají. Církev v ní dokazuje, že v tom co obětuje, obětuje sebe samu.⁷⁹ S tímto názorem také souhlasil Pavel VI. v encyklice *Mysterium Fidei* a říká o církvi, že se v této oběti, jež přináší, naučila přinášet sebe samu jakožto všeobecnou oběť a aplikuje jedinou a nekonečnou výkupnou sílu oběti kříže pro spásu celého světa. Dále doplňuje, že každá slavená mše je totiž přinesena nejen za spásu některých, nýbrž také za spásu celého světa.⁸⁰

Církev je tedy také v eucharistii současně obětující i obětovaná. Obojí jde ruku v ruce, nelze to od sebe oddělit. Církev slouží mši a právě zde je kněz obětníkem, ostatní shromáždění jsou obětním darem. Můžeme také říci, že každý člen církve je zároveň knězem a obětí.⁸¹ Vysvětlím tuto úvahu. Ježíš, se kterým se v oběti spojujeme, je také současně knězem i obětí, aniž bychom tyto dva faktory směšovali. Ježíš je pro nás knězem, avšak před Bohem Otcem je současně Ježíš obětí. Kněz je tedy v církvi na místě Ježíše a je tedy obětníkem a v zastoupení Ježíše i obětním darem Bohu.⁸²

„Pro nás je Ježíš knězem i obětí a knězem je právě proto, že se stává i obětí. Kněz má tedy tím větší účast na Kristově kněžství, čím větší účast má na jeho oběti. Čím dokonaleji se obětuje někdo s Kristem Otcem, tím dokonaleji obětuje Otcem Krista. Na oltáři jedná kněz na místě Krista Velekněze, ale také na místě Krista jako nejvyšší Oběti.“⁸³

⁷⁹ Viz Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 21.

⁸⁰ Papež Pavel VI. *Mysterium Fidei*, odst. 32, http://deskacmtf.upol.cz/upload/Mysterium_fidei.doc.; Papež k tomuto celému vyjádření ještě zmiňuje, že se církev naučila obětovat sebe samu v oběti, kterou podává v mocné univerzální, jedinečné a nekonečné vykupitelské oběti Ježíše a tuto mocnou oběť vztáhla na celý svět.

⁸¹ Kněžství služebné a všeobecné kněžství všech pokřtěných zde však nelze mísit dohromady.

⁸² Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 22.

⁸³ Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 22.

Na oběť církve naznačuje i Lustigerova citace třetí eucharistické modlitby k Bohu: „Shlédni na oběť své církve, vždyť je to oběť tvého Syna, a jeho obětí jsme byli s tebou usmířeni.“⁸⁴

Nyní je také možné uvést z církevní nauky, že Ježíš je živý, coby zmrtvýchvstalý Kristus. On sice zemřel na kříži, ale byl vzkříšen a žije dál.⁸⁵ V církvi je tedy přítomen tento na věky živý Ježíš Kristus. On je hlava spojená s tělem. „Je třeba zvlášť podtrhnout tři aspekty církve – Kristova Těla: jednotu všech údů mezi sebou v síle spojení s Kristem; Kristus — hlava těla; církev — Kristova nevěsta.“⁸⁶ Hlava je On, tělem je společenství církve, společenství věřících v Krista. Zde se také může člověk přesvědčit o naší spoluúčasti na Kristu, že i v jeho velkém Já je mé malé já, které se v církvi a s ní obětuje společně s Kristem. Ježíšova slova „Vezměte, jezte, toto je mé tělo, které se za vás vydává!“ jsou tedy i naše slova a já podobně jako Ježíš vyslovuji tato slova se stejnou intencí jako on.⁸⁷ Mám totiž na jeho oběti také podíl.

3.1.4 Dvě Kristova těla

Cantalamesa ve své knize *Eucharistie naše posvěcení* hovoří mimo jiné o skutečnosti, že při svátosti eucharistie jsou obětována dvě Kristova těla. Vidíme v nich odlišnost, ale nelze je rozdělit. Na oltáři je skrze epiklési svátostně zpřítomněno tělo a krev skutečného Krista a zároveň tajemné tělo, kterým je církev. Tajemným tělem je tedy církev⁸⁸, která je neoddělitelnou součástí Krista. On je v ní věčně přítomný, a proto jedno bez druhého nelze chápat.⁸⁹ Kdyby shromáždění věřících obětovalo sebe a církev bez Krista, pak by tento obřad neměl žádný smysl. Kdybychom neobětovali sebe, ale „jen“ Krista a církev, pak by to znamenalo, že jsme Krista duchovně nepřijali a naznačovalo by to nesouhlas s podílením se na Kristově oběti. Neobětovali bychom Bohu milou oběť plně, protože by nás mýjela spása (její získání a uskutečnění), která přichází jen díky obětování Ježíše při mši svaté.⁹⁰

⁸⁴ Lustiger. *Tajemství eucharistie*, s. 93.

⁸⁵ Viz Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 20.

⁸⁶ *Katechismus ŘKC*, § 789.

⁸⁷ Viz Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 21.

⁸⁸ Viz Pospíšil. *Konsubstanciační a remanentní teorie jako teologický problém*, Teologické texty 2005, www.teologicketexty.cz; Pouze okrajově zmíním, že toto pojetí není úplně bezproblémové. Hovoří o něm Pospíšil na podnět H. De Lubaca, který říká, že po celou patristickou dobu až zhruba do poloviny devátého století byla pravým tělem Kristovým bez dalších specifikací církev, zatímco mystickým tělem Kristovým byla eucharistie. V dalším údobí se úhly pohledu i terminologie zaměňují, pravým tělem Kristovým je eucharistie (*Ave verum corpus*) a církev je označována jako „mystické tělo Kristovo“.

⁸⁹ Srov. Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 23.

⁹⁰ Srov. Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 22.

Nemám zde samozřejmě na mysli, že by byla oběť dokonalá pouze, obětujeme-li všechny tři uvedené oběti zvlášť. Tyto uvedené oběti nelze oddělovat. Chci zde podtrhnout fakt, že obnovená je jedna, dokonalá Kristova oběť na kříži, ale protože my jsme do Kristovy oběti i s církví včleněni, pak musí být obětováno skutečné (zpřítomněné) tělo Kristovo a tajemné tělo, církev, která je jeho neoddělitelnou součástí.

Toto trojí, ale jednotné pojetí obětování, má teprve možnost aplikovat a uskutečnit spásu, která je cílem člověka, kterou pro nás získal Ježíš a děje se skrze jeho obnovenou oběť na kříži při každé svátosti eucharistie.

Zde chci zmínit, že ačkoliv se tyto dva obětní dary chápou jako jeden, při mši je poukázáno na každou zmíněnou oběť (Kristovo tělo, krev a oběť církve) dvojí epiklési, kdy nejprve prosíme o posvěcení živilů Duchem svatým, aby se staly pravým a skutečným tělem a krví Ježíše Krista. Při druhé epiklési prosíme Boha, abychom byli všichni, skrze přijímání těla a krve Ježíše Krista, naplněni jeho svatým Duchem, abychom díky tomu byli jedno tělo a jedna duše v Kristu. Skrze svatého Ducha ať se stáváme před Kristem obětí úplnou a ustavičnou.⁹¹

Závěr

Obětí je tedy nejen Ježíš, jehož oběť církev zprostředkovává při bohoslužbě, při slavení eucharistie. Obětí je tedy i mše svatá. Kněz pronáší nad chlebem a vínem modlitbu a spojuje ji s gestem obětování, kdy pozvedá kalich a chléb a tím i sebe do obnovené oběti.

Pokud je církev součástí vzkříšeného Krista, pak nemůže být jeho obětování úplné bez obětování církve. Mám na mysli, že úplné obětování je vyjádřením pro svátost eucharistie, avšak nelze úplnost zaměňovat s dokonalostí, jíž je právě jedinečná dějinná Ježíšova oběť na kříži. V církvi, kterou tvoří společenství věřících v Kristu je zároveň obětován každý, kdo toto společenství tvoří. My jsme součástí eucharistické oběti, protože se na ni podílíme svým celým já, tedy svým duchem a modlitbou.

⁹¹ Viz Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 23.

3.2 Oběť a svátost eucharistie

V římskokatolickém pojetí oběti jsem zmínila veškerý charakter oběti, který katolická církev v oběti zahrnuje a vyznává.

Nyní se budu snažit ukázat, co je podstatou obnovení události kříže při slavení eucharistie v katolické církvi, co vede katolickou církev k tomuto postoji. Budu se zabývat svátostí eucharistie, dějinnou událostí kříže a zpřítomnění těla a krve Kristovi. Pomůže to pozdějšímu výkladu již zmíněné neshody mezi římskokatolickou a evangelickou církví.⁹²

V této době je eucharistie přítomna jako svátost pod živly chleba a vína, které umožňují obětnímu daru, obětovanému Kristu pro nás smyslově viditelnou přítomnost.⁹³ V těchto darech se nám zpřítomňuje Kristus. Jak jsme již několikrát řekli, eucharistii ustanovil Ježíš při Poslední večeři, když řekl, že to co právě on učinil při večeři se má konat na jeho památku po zbytek věků. Pro pochopení znovu obnovování Kristovy oběti ve svátosti eucharistie musím zdůraznit, že mezi dějinami a liturgií, která v dnešní době provází eucharistickou hostinu, svátost, je rozdíl. Dějiny vyjadřují, že Ježíš jednou provždy zemřel a vstal z mrtvých. Křesťan ví a věří, že se to stalo jen jednou, přesto věří v Krista a událost, kterou učinil a v to, že se tato událost ve svátosti pravidelně obnovuje. Skrze liturgii se mnohokrát opakuje něco, o čem dějiny prohlašují, že se to událo pouze jednou.

Lze tedy říci, že událost, kterou Ježíš učinil v dějinách, si neodporuje se svátostí, která se slaví dnes v eucharistické hostině na památku Ježíšova konání. To co se uskutečnilo v dějinách jen jednou, Ježíšův čin a jeho oběť na kříži, se slaví a skrze slavení se obnovuje tato událost ve svátosti eucharistie v srdci věřících díky liturgii při každém eucharistickém slavení.⁹⁴ Dějiny odhalí, jak se událost jednou uskutečnila, jak se stala a liturgie událost oživí, minulost díky ní není zapomenuta. Ne, že by se událost dějinně opakovala, ale je připomínána, je slavena památka Krista a věřící ji tedy znovu prožívají. Díky liturgickému slavení je událost kříže, Ježíšova oběť, obnovena a naopak

⁹² Toto téma je choulostivé, již od 16. století je tato problematika diskutována a vznikly zde neshody mezi katolíky a protestanty. Vymezit jednotný názor, který by vyjádřil pouto mezi obětí na kříži a mší svatou, se nepodařilo v podstatě dodnes, i když mnoho ekumenických dialogů již přispělo ke zmírnění této neshody. Rozporem mezi katolickou a evangelickou církví se v této problematice budu zabývat v poslední kapitole.

⁹³ Viz Otto. *Dogmatika VI.: O svátostech II.*, s. 7; Způsoby chleba a vína jsou pouze symbolem Kristovy oběti, chléb a víno jako takové, však k obětnímu daru nepatří. Primárně je zde obětníkem zpřítomněný Kristus a ne fyzicky přítomný chléb a víno.

⁹⁴ Viz *Křest, Večeře Páně, Ordinance: Dokumenty ekumenické konvergence*, s. 9 koment. č. 8.

slaví se právě proto, že je obnovena.⁹⁵ Svatý Augustin používá k tomuto obnovování a slavení slova *renovare* a *celebrare*, ale musí se chápat jeden termín ve světle druhého, přesně tak, jak jsme uvedli. Slovo *representare*, chápeme-li ho ve smyslu jako znovu zpřítomnit, má dnes asi nejvýznačnější ekumenický ohlas.⁹⁶

V dějinách ustanovil Ježíš svým životem a svou obětí jedinou eucharistii. Ale podle liturgie se díky ustanovené eucharistii slaví den co den mnoho eucharistií právě na oslavu této události. Těchto eucharistických slavností je slaveno nespočet a ještě tolik jich bude slaveno v budoucnu. Mnohokrát budou lidé u svátosti eucharistie slavit památku Ježíše, jeho oběti a budou tuto událost znovu prožívat a budou v ní díky eucharistii přítomni, stejně jako je skutečně přítomno Kristovo tělo a krev. Událost Ježíšovy oběti se uskutečnila jen jednou, ale svátost eucharistické oběti se uskutečňuje pokaždé.⁹⁷ Neoslavujeme samozřejmě smrt Ježíše jako takovou, oslavujeme Boží spásný čin, který Ježíš vykonal, naplnil Otcův záměr, když sejmul všechny hříchy světa a očistil každého, aby měl každý možnost života věčného přijít do společenství s Bohem.

Díky svátosti eucharistie se tajemným způsobem stáváme účastníky této obnovené události Ježíšovi oběti. Událost se zpřítomňuje nám a my jsme v ní náhle přítomni také. Zde mohu připomenout, že i my máme účast na Ježíšově oběti a jsme tedy její součástí. Z toho plyne, že máme-li podíl na oběti Krista, pak i my přinášíme spolu s Kristem Bohu milou oběť. Dále tento aspekt nebudu znovu opakovat, neboť jsem ho již uváděla v předchozí kapitole.

V každé křesťanské generaci by měl mít každý na paměti při slavení eucharistie, jakoby právě on byl přítomen při Ježíšově ukřižování, kdy se dobrovolně vydával v oběť za nás za všechny.⁹⁸ Díky tomu si pak každý z nás dovede dobře uvědomit, co pro nás dějinně Kristus vykonal a že se tento čin obnovuje díky slavení teď, tady v přítomnosti, že díky eucharistii je Ježíš Kristus s námi při slavení přítomen.

Svátost eucharistie nezpřítomňuje Ježíšovu oběť pouze nám, tak jak jsme si zde uvedli, ale hlavně Bohu, Otci svého jediného Syna Ježíše Krista. Cantalamessa říká: „Při každém lámání chleba, když kněz láme hostii, je to totéž, jako by se znovu rozbila

⁹⁵ Viz Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 13.

⁹⁶ Viz Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 14.

⁹⁷ Srov. Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 14.

⁹⁸ Srov. Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 14.

alabastrová nádoba Kristova člověčenství, jak se to přihodilo právě na kříži, a vůně jeho poslušnosti jako by se z ní znovu vylínul a dojala Otcovo srdce.⁹⁹

Otázkou zní, jak je možné, že se dnes ve svátosti eucharistie skrze liturgii obnovuje Ježíšova oběť? Jak je možné, že se neuzavřela dějinná událost kříže, jako každý historický moment? Čím to, že je tato událost i dnes stále aktuální, stále znovu oživována? Výrok, který v této otázce hraje velikou roli, pomůže tyto otázky zodpovědět. „Kristus uskutečnil každé své dílo, a zvláště svou oběť, za přičinění Ducha Svatého (*praesante Spiritu*).“¹⁰⁰ Před svatým přijímáním pronáší kněz u oltáře modlitbu, která také vyjadřuje přítomnost Ducha Svatého v Ježíšově smrti, díky níž dal život celému světu.¹⁰¹ V Listu Židům (9,14) máme také jednu zprávu, která poukazuje na moc Ducha Svatého. Je zde vyjádřeno, že Ježíš sám sebe, skrze věčného Ducha, přinesl Bohu jako neposkvrněnou oběť. Pouze okrajově zmíním, že tato biblická slova posouvají vnímání Kristovy oběti dále. K této události došlo vlivem Ducha Svatého. Je potřeba zahnat myšlenku, že by ho on dohnal ke smrti, ale naopak jeho láska vzbudila v Ježíšově lidské duši odhodlání se obětovat za veškerý lid a splnit tak záměr svého Boha Otce. V druhé kapitole jsem vztah Svaté Trojice v oběti zkoumala podrobněji a nyní se její role znovu vyskytla i v této kapitole v souvislosti s Duchem Svatým.

V Listě Židům bylo řečeno, že Duch Svatý je věčný, tedy, že jeho působení je na věky. Oběť na kříži skončila dějinně, jakmile Ježíš zvolal „Dokonáno jest!“ a zemřel. Ježíš však nezemřel, ale vstal z mrtvých a vrací se k Bohu. Ale i přesto, že zemřel, byl vzkříšen a odešel k Otci, zůstává s námi díky věčnému působení Ducha Svatého. Vzkříšený Kristus tedy zůstává ve společenství svých věřících díky působení Ducha Svatého, ten je věčně přítomný. Z tohoto se dá lépe pochopit, že Kristova oběť se může znovu obnovovat, zpřítomňovat ve svátosti eucharistie. Ježíšův život i jeho oběť je uzavřenou i neuzavřenou skutečností, dějinně je tato událost ukončená, už se stala, ale trvalou platnost v přítomnosti i dál do budoucnosti zde zajišťuje věčný Duch Svatý. Ten se zaslужuje o obnovu události kříže při slavení eucharistie.¹⁰² Nelze zde opomenout, že také Duch Svatý hraje důležitou roli při proměňování darů, tedy při proměnění chleba a vína ve skutečnou přítomnost Kristova těla a jeho krve.¹⁰³

⁹⁹ Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 14.

¹⁰⁰ Svatý Bazil, Cit. podle Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 15.

¹⁰¹ Viz Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 15.

¹⁰² Viz Cantalamessa. *Eucharistie naše posvěcení*, s. 15.

¹⁰³ Vyzývání Ducha Svatého na chléb a víno ve chvíli proměňování darů se nazývá epikléze. Proměna chleba a vína tzv. přepodstatnění se nazývá transsubstanciacie a je vlastní římskokatolické církvi. O

Ještě nesmím opomenout se krátce zastavit u svátosti a oběti eucharistie, abych se vyvarovala nedostatků v tomto ne příliš rozsáhlém zkoumání. Je tedy nutné ještě dodat, že svátost eucharistie a oběť eucharistie se při bohoslužbě uskutečňuje stejnou konsekrací.¹⁰⁴ Jejich smysl jsem již naznačila, ale musím ho více zdůraznit. Eucharistická oběť je obětí nabízenou pro Boha, jako obětní dar za hříchy lidstva. Kristus naplnil záměr svého Otce a vydal se v Bohu milou obětí. Eucharistická svátost je pro člověka pokrm pro duši. Ježíšova přítomnost v eucharistii – jeho tělo a krev posvěcují člověka, jsou tedy pokrmem duše a účelem eucharistické oběti je oslava Boha a jeho spásného činu, který dobrovolně vykonal jeho Syn, Ježíš Kristus.¹⁰⁵

Závěr

Ježíšova oběť je tedy dějinně ukončená, ale ve slavení svátosti eucharistie, kterou sám Ježíš ustanovil, se znovu obnovuje událost na kříži a Kristus je s námi přítomen díky působení Ducha Svatého. Veliké tajemství v Ježíšově oběti je přítomno při každé bohoslužbě a my bychom na oplátku měli být duchovně přítomni v jeho oběti také, abychom mohli z tohoto tajemství čerpat a znovu a znovu jej odhalovat, odkrývat nezměrnou Boží lásku. Jen tak dovedeme co nejlépe přijímat eucharistické posvěcení díky přítomnosti Krista v chlebě a vínu a s úctou a pokorou oslavovat Bohu milou oběť v Ježíši Kristu.

3.3 Obětní charakter mše svaté

Římskokatolická církev slaví svátost eucharistie, kde ústředním bodem je reálná přítomnost Kristova těla a krve, vzkříšeného obětního beránka, Ježíše Krista. „Podstatný obětní úkon spočívá jedině v proměňování.“¹⁰⁶ Jak jsem uvedla výše, eucharistie je svátostí, pokud je pokrm těla a krve Kristovi přijímán jako pokrm pro posvěcení duše člověka. V oběti eucharistie se Kristus nabízí jako dar Bohu a účel oběti je tedy oslava Boha. Podstatným obětním činem je v církvi proměňování, které je pro katolickou církev charakteristické, avšak nesmím opomenout, že i samotná mše svatá, při níž se svátost eucharistie slaví, je skutečnou a vlastní obětí, jak říká dekret Tridentského

transsubstanciaci budu hovořit v kapitole o rozporu v obětní problematice mezi katolickou a evangelickou církví.

¹⁰⁴ Konsekrace je svěcení eucharistického chleba a vína a děje se tak skrze liturgické úkony při mši svaté.

¹⁰⁵ Viz Otto. *Dogmatika VI.: O svátostech II.*, s. 3.

¹⁰⁶ Otto. *Dogmatika VI.: O svátostech II.*, s. 8.

koncilu. Obětím charakterem mše svaté nebo-li mešní obětí se budu nyní zabývat podrobněji.

3.3.1 Mešní oběť na Tridentuském koncilu

Mešní oběť byla jedním ze základních témat na Tridentuském koncilu¹⁰⁷ v 16. století. Tridentuský dekret o mešní oběti obsahuje dva základní prvky, které hovoří o katolickém vyznání ve věci obětního charakteru mše. Jedním je vyjádření, že mše svatá je skutečná a vlastní oběť, jak již bylo řečeno. Dále se zde říká, že:

„je to oběť chvály a díků, prosebná a smířčí oběť. Jako taková je tato mešní oběť zcela a úplně vztažena k jedné provždy dostačující oběti na kříži, jejíž je znázorněním (*repraesentatio*), památkou (*memoria*) a přisvojením (*applicatio*), takže nelze říci, že mešní oběť činí újmu oběti na kříži nebo že ji činí zbytečnou.“¹⁰⁸

Mešní obsah je zde jasně naznačen, tedy zpřítomnění Krista ve svátosti eucharistie – *repraesentatio*, památka – *memoria* události kříže tedy Kristovi oběti a v neposlední řadě obrácení celého spásného úkonu v náš prospěch – *applicatio*, tedy aplikuje se spásná moc při mši svaté. Mešní oběť je tedy zpřítomněním oběti Ježíše Krista, když je tělo a krev Krista předpodstatněno pod způsoby chleba a vína, které symbolicky poukazují na reálné dějinné oddělení těla a krve Ježíše při jeho smrti na kříži, je také trvalou památkou oběti na kříži, která trvá a bude dále trvat s životem na zemi. Dále také díky spásnému charakteru mešní oběti, kdy věřící přijímají Boží milost, je mše pravou a vlastní obětí.¹⁰⁹

V Tridentuském dekretu je patrné naznačení obhajoby proti reformátorské kritice, která zní, že římskokatolická povaha mešní oběti stojí proti samotné Ježíšovy oběti na kříži a ta se díky katolickému charakteru mše stává nedokonalou, oběť Krista je jakoby zneuctěna. Trident na tuto kritiku reagoval a vyjádřil se k tomu jasně. Identita Ježíšovy oběti na kříži a mešní oběti je v tom, že v obojím je Ježíš Kristus stejným obětujícím se knězem a tímž obětním darem. Způsob a charakter oběti je různý, při mši zastupuje obětovaného Krista kněz, aby Kristova oběť mohla být při mši znázorněna, jeho tělo a

¹⁰⁷ Tridentuský koncil se konal v letech 1545-1563.

¹⁰⁸ *Křesťanská revue* r. 52 (1985), s. 214.

¹⁰⁹ Viz Otto. *Dogmatika VI.: O svátostech II.*, s. 7.

krev zpřítomněny, oběť, kterou za nás jednou pro vždy po vůli Otce učinil připomínána, a spása, která z oběti plyne, lidem přisvojována.¹¹⁰ „Mešní oběť má celou svou sílu z oběti kříže, jejíž plody aplikuje jednotlivým lidem“¹¹¹ a tedy nelze říci, že mešní oběť by stála proti Kristově oběti nebo, že by ji dokonce v určitém ohledu popírala. Vztah Kristovy oběti na kříži a mešní oběti je možné najít ve slovech ustanovení, kdy Ježíš při Poslední večeři říká: „To čiňte na mou památku.“ Pavel k tomuto Ježíšově ustanovení dodává, že kdykoliv budou lidé jíst chléb a pít vinný kalich, budou zvěstovat smrt Páně, dokud On sám nepřijde (1. Kor 11,26). V tomto Pavlově podání Ježíšových slov ustanovení, kdy rozšiřuje výše uvedená Ježíšova slova, je jasně poukázáno na obětní charakter mše a na její trvalost a nadčasovost. Také obětní charakter eucharistie slavený při mši, kdy se Kristus sám obětuje jako dar Bohu pro záchranu lidstva od hříchu, je jasně naznačen v jeho slovech, kdy svou řečí označuje své Tělo a Krev jako obětní tělo a krev: „To je mé Tělo, které se za vás vydává. To je má Krev, která se za vás vylévá.“¹¹²

Uvedená slova vydat a prolévat jsou obětní termíny, které v bibli vyjadřují přinášení pravých a vlastních obětí.¹¹³ Obětním charakterem mše se tedy nelze zabývat, pokud bych ho nevykládala ruku v ruce s obětí na kříži. Tridentský koncil v dekretu o oběti toto pouto jasně vymezil a také určil vztah mezi Kristovou obětí na kříži, obětujícím se knězi a obětním darem.

Tridentský koncil chtěl skrze dva aspekty, které jsem blíže rozebírala, vymezit Římskokatolické pojetí oběti vůči evangelické kritice. Shrňme tedy, že Tridentský koncil s několika pokoncilními debatami v konečném textu zdůrazňuje, že „mše jakožto oběť nečiní újmu oběti na kříži, to znamená, že není žádnou novou smírcí obětí vedle oběti na kříži, vedle obětovaného Ježíše“, jak namítala evangelická církev „ale stala se jejím znázorněním, zpřítomněním (*repraesentatio*), památkou (*memoria*) a přisvojením (*applicatio*) a je s ní totožná vzhledem k obětujícímu knězi a obětnímu daru.“¹¹⁴

¹¹⁰ Viz *Křesťanská revue* r. 52 (1985), s. 214.

¹¹¹ Otto. *Dogmatika VI.: O svátostech II.*, s. 7.

¹¹² Slovy ustanovení, evangelijními zprávami o těchto slovech a jejich smyslem jsem se také podrobněji zabývala ve druhé kapitole.

¹¹³ Viz *Křesťanská revue* r. 52 (1985), s. 214.

¹¹⁴ Viz *Křesťanská revue* r. 52 (1985), s. 215.

Závěr

Kritika evangelické církve však, po tomto postoji katolické církve na Tridentském koncilu, neutichla. Stále vidí v mešní oběti novou smírčí oběť vedle oběti na kříži, oběť, kterou katolická církev při každé mši přináší jako oběť církve v osobě kněze.

Dnes už se ovšem nedá hovořit o rozporu v otázce opakující se Ježíšově oběti na kříži. Obě církve se v současnosti shodnou na tom, že při eucharistii nedochází k opakování Kristovy jednorázové oběti.¹¹⁵ O těchto skutečnostech budu hovořit v poslední kapitole.

Mohu ještě dodat, že potridentské teorie mešní oběti se však stále snažily, a novodobější debaty v katolické církvi se stále snaží, učinit své učení o mešní oběti dostatečně srozumitelným, aby se došlo ke společnému pochopení mezi církví katolickou a evangelickou a obě církve se přiblížily společnému slavení eucharistické oběti.

3.3.2 Současné učení o mešní oběti

Druhý Vatikánský koncil potvrdil nauku Tridentského koncilu, kterou církev ve své podstatě od té doby zachovávala a slavila. Je to nauka o pravém Ježíšově ustanovení eucharistického těla a krve, aby se do té doby než On přijde, obnovovala a zachovávala oběť kříže, kterou On uskutečnil, když se obětoval za hříchy. A aby se díky této oběti kříže v jeho církvi při mešní oběti zanechala památka na jeho smrt a vzkříšení. V eucharistickém tajemství je podivuhodným způsobem zpřítomněna oběť kříže.

Neustále se zde připomíná v proměněných způsobách¹¹⁶ chleba a vína, Kristus je v eucharistii přítomný jako duchovní pokrm věřících, a díky eucharistické oběti je

¹¹⁵ Viz Filipi. *Křesťanstvo*, s. 91.

¹¹⁶ Srov. Fiorenza. Galvin. *Systematická teologie 3*, s. 78; Srov. Filipi. *Křesťanstvo*, s. 90; Transsubstanciace (od roku 1215 dogma katolické církve) je proměna nekvašeného chleba a vína na tělo a krev Páně. Tento úkon se provádí při katolických bohoslužbách. Katolíci věří, že po proměnění je zvláštním způsobem, duchovně, v eucharistii přítomný Kristus s ohledem na slova z Bible (Lk 22,19-20). V poslední době se nově pojem transsubstanciace vykládá, jako celistvá proměna skutečnosti chleba a vína v mnoha ohledech, významech a cílech (transsignifikace – mění svůj význam a transfinalizace – mění svůj účel). Obsah těchto výrazů měl pomoci vyřešit úskalí tridentské nauky o reálné přítomnosti Krista v hostiích, a transsubstanciaci, aby se tak našla možná cesta k ekumenickému dialogu mezi církví protestantskou a katolickou. Problém Tridentského vymezení pojmu transsubstanciace spočíval podle teologů v přílišné pozornosti výhradně směřující na proměnu a uchování živlů a nedával Kristovu eucharistickou přítomnost do vztahu ke slavení a eucharistickému konání. Výsledkem byla převážně zbožnost a adorace, nikoli odkaz přijímání těla a krve Krista a aktivní účast na slavení památky. Výrazy transsignifikace a transfinalizace považoval Papež Pavel VI. za užitečné, avšak za podmínky, že se staré učení spojí s novým a ne, že bude novým zcela nahrazeno. Proto je dnes stále kladen důraz na zpodstatnění hostií (transsubstanciace), ale i na duchovní odkaz Krista s celou jeho osobou v eucharistii (transsignifikace a transfinalizace).

aplikována spásonosná síla na odpuštění hříchů, které člověk každodenně činí.¹¹⁷

O duchovním pokrmu v mešní oběti, který jsem výše zmínila ve vyjádření Pavla VI. z encykliky *Mysterium Fidei*, hovoří i Zvěřina v Teologii agapé II., kdy říká, že mše je obětní hostina: „Bůh přijal náš dar, nyní nás zve ke svému stolu a dává nám sebe. V eucharistii nám dává Kristus sebe (jako duchovní pokrm a nápoj), ale i církev se dává Kristu v hostině lásky.“¹¹⁸ Kristus je přítomný celý se svým božstvím, tělem a krví, svou obětí se skutečně a podstatně zpřítomňuje pod každou způsobou chleba a vína.

„V dnešním chápání je „skutečná“ přítomnost víc než „podstatná“. Skutečnost obsahuje nejen podstatu, ale i mnohé vztahy a významy. Skutečnost není jen podstata – tj. věc sama o sobě existující, ale také a především to, co je před Bohem a pro člověka. Přítomnost není jen tělesná, ale i osobní. Kristus je přítomen v eucharistii nejen tělem, ale i osobou, pro nás. Je přítomno i jeho dílo spásy – oběť.“¹¹⁹

Katechismus katolické církve k tomuto výroku Zvěřiny o podstatě a skutečnosti Kristovy přítomnosti hovoří v paragrafu 1374, kde tato slova vysvětluje jako naprostou přítomnost Krista celou duší a božstvím, tedy i jeho obětí a dále znovu ujišťuje tato slova paragrafem 1373, když říká, že Kristus je ve své církvi přítomen mnoha způsoby: „ve svém slově, v modlitbě církve, tam, „kde jsou dva nebo tři shromážděni“ v jeho „jménu“ (Mt 18,20), v chudých, nemocných, ve věznicích, ve svátostech, jejichž je původcem, v mešní oběti a v osobě služebníka kněze.“¹²⁰ Ale „zejména pod eucharistickými způsoby.“¹²¹ Potvrzení přítomnosti Krista v osobě kněze můžeme spatřit i v *Lumen gentium*, kde je psáno, že kněží v mešní oběti zpřítomňují a přivlastňují jedinou oběť Nového zákona, tedy oběť Krista obětujícího sebe sama jednou provždy Otci jako neposkvrněný obětní dar.¹²²

¹¹⁷ Viz Papež Pavel VI. *Mysterium Fidei*, odst. 27, http://deskacmtf.upol.cz/upload/Mysterium_fidei.doc; Připomenou zde i pro lepší pochopení následujících kapitol, že při každé mešní oběti se věřícím nepřipravuje nová další oběť Ježíše, ale že se oběť jednou vykonaná na kříži zpřítomňuje, připomíná a tato oběť má moc obdarovat nás spásou na odpuštění hříchů.

¹¹⁸ Viz Zvěřina. *Teologie Agapé II.*, s. 285.

¹¹⁹ Zvěřina. *Teologie Agapé II.*, s. 285.

¹²⁰ *Katechismus ŘKC*, § 1374; Srov. *Konstituce o posvátné liturgii*, s. 136, odst. 7.

¹²¹ *Konstituce o posvátné liturgii*, s. 136, odst. 7.

¹²² Viz Věřoučná konstituce o církvi, s. 65, odst. 28.; Srov. tamtéž, s. 47, odst. 10. „Služebný kněz, který vykonává svou službu, svou posvátnou mocí vytváří a řídí kněžský lid; v zastoupení Krista koná eucharistickou oběť a jménem celého lidu ji podává Bohu.“

Závěr

Současné učení o mešní oběti zejména zdůrazňuje, oproti Tridentu, Kristův duchovní odkaz, jeho kvality, učení, tedy celou jeho osobu. Je dobré zde připomenout, že oběť není jen oběť Ježíše na kříži, ale i církve v modlitbách a v osobě kněze. Dále pak i v osobě každého člověka. Díky působení Ducha Svatého v církvi, který byl poslán Kristem, aby byl mezi lidmi působitel Ježíšova učení a života, vztahuje Kristus celou církev do své oběti. Duch Svatý působí při proměňování obětních darů (chleba a vína na tělo a krev Krista) a děje se to při mši svaté. Tak i církev spoluobětuje tuto oběť Kristovu ve svém všeobecném a služebném kněžství.

Eucharistickou oběť tedy slaví církev svátostně. V eucharistickém chlebě a vínu je zastoupeno celé hmotné stvoření, které je Božím dílem. Chléb a víno zastupují i nás, každého člověka, kterého Bůh posvětil svou milostí. „Bůh nás sjednocuje kolem svého stolu při eucharistickém obřadu, daruje nám svého Syna a my ji přinášíme Otci a spolu s ním sebe i celý svět, aby byl posvěcen“¹²³ bez výjimky.

Člověku je v současné oficiální nauce katolické církve, podle porovnání nauky Tridentu a zmíněných dokumentů II. Vatikánského koncilu, nabídnuta možnost aktivně se zapojit celým svým já do mešní oběti. Už to není uzavřené společenství duchovních, kteří sami slouží mešní oběť, ale člověk je součástí společenství a aktivně dotváří v Božím jménu eucharistickou oběť z níž může díky vlastní snaze čerpat přislíbené smíření.

¹²³ Zvěřina. *Teologie Agapé II.*, s. 286.

4. Rozpor v otázce oběti mezi Římskokatolickou církví a Protestantskými církvemi

Eucharistické učení katolické církve a její praxe byla zdrojem mnoha nesouhlasů zejména ze strany reformačních církví. Rozpor o oběti mezi dvěma církvemi se začal odehrávat před Tridentským koncilem a nebyl ukončen ani po něm. Na Tridentu byla výhradně stanovena římskokatolická nauka o reálné přítomnosti, mešní oběti a svátostném kněžství.¹²⁴ Tridentský koncil svým zasedáním, mimo jiné, reagoval právě na výtky protestantů proti katolickému učení o oběti a vydal ze strany katolické církve k tomuto tématu jasné stanovisko, kterým jsem se podrobněji zabývala v kapitole o mešní oběti na Tridentském koncilu.

4.1 Katolické učení o eucharistii rozděluje katolickou církev a církve protestantské

Na úvod mohu uvést některá další témata, která, kromě tématu oběti, rozděluje katolickou a evangelickou církev od společného slavení eucharistické svátosti.

Protestantské církve nevidí problém pouze v učení o oběti, ale také v učení o transsubstanciaci. Protestanté transsubstanciaci neuznávají a večeři Páně stále slaví jako památku a symbol Krista. Podle Zvěřiny v Teologii Agapé II. je Zwingliho názor takový, že tělo Kristovo je v nebi a nemůže být tedy reálně a podstatně v přítomno v chlebě a už vůbec nemůže být duchovním pokrmem pro věřící. Říká, že Kristus může být přítomen pouze duchovně a chléb a víno jsou pouze subjektivní znamení.

Luther byl zastánce skutečné přítomnosti, ale odmítal nauku katolické církve o transsubstanciaci (přepodstatnění chleba a vína na tělo a krev Krista, více pozn. 115) a konkomitanci (pod každou způsobou, pod chlebem a zvláště i pod vínem, je Kristus přítomen celý). Lutherovo pojetí skutečné přítomnosti v eucharistii bylo zakotveno v Kristově všudypřítomnosti. Tím, že byl Kristus všudypřítomný se mohl spojit se způsobami chleba a vína, a tím mohla být na lidi aplikována spása na odpuštění hříchů.

Jan Kalvin se rozchází se Zwinglim i Lutherem a říká, že tělo Kristovo nemůže být všudypřítomno, ale věřící se s Kristem spojují prostřednictvím Ducha Svatého.¹²⁵ Reformátoři, jednoduše řečeno, nesouhlasili se striktní transsubstanciací katolické církve tedy s reálnou přítomností těla a krve Krista v chlebě a vínu.

¹²⁴ Viz Fiorenza. Galvin. *Systematická teologie 3*, s. 79.

¹²⁵ Zvěřina. *Teologie Agapé II.*, s. 286.

Katoličtí teologové 20. století však přišli s novými výklady transsubstanciacce a snažili se tak zmírnit rozpory v tomto tématu mezi katolíky a protestanty. Jedná se o pojmy transsignifikace a tranfinalizace (viz pozn. 115), kdy se pod těmito pojmy skrývá duchovní princip proměněných darů, je zde zpřítomněn celý Kristus se svým učením, s duchovním odkazem pro věřící. Už se nejedná pouze a jen o přijímání těla a krve Krista, ale také o přijímání Kristova ducha, Ježíšových odkazů pro vedení kvalitního života a dobrovolné přijímání Kristova učení v eucharistii. Tyto pokusy současných teologů jsou pro protestantské církve přijatelné a propast mezi dvěma církvemi se v tématu transsubstanciacce zúžila.¹²⁶ Tuto zmírněnou formu neshod mezi dvěma církvemi můžeme pozorovat i v encyklice *Mysterium Fidei* Papeže Pavla VI. Tento text je kombinací tradičního i nového pohledu a ekumenicky otevřenější dialog v tématu transsubstanciacce zde nechybí (pro protestanty přijatelné vyjádření, že chléb a víno již nejsou běžným pokrmem, ale znamením svaté věci – *signum rei sacre*, stále však zůstává již od Tridentu katolíkům vlastní, že přirozenost chleba a vína je změněna v Tělo a Krev Krista, který je opravdu, reálně a podstatně přítomen v euch. Oběti – *vere, realiter ac substantialiter*).¹²⁷ Papež zde také podporuje ekumenický dialog vírou ve společné slavení eucharistické oběti slovy Cypriána, že lidé přijímají chléb složený z mnoha zrn, což poukazuje na různost společenství, a přeci jednotu křesťanů věřících v Krista.¹²⁸

Dalším katolickým učením, které rozděluje církev katolickou a evangelickou je učení o permanenci. Toto učení není také evangelické církvi vlastní. „Podle tohoto učení konsekrované živly, zůstávají (*permanent*) tělem (a krví) Páně trvale, a tudíž jim přísluší úctyplné zacházení i mimo obřad eucharistie (uchovávání v tabernakulu, uctívání v monstranci apod.).“¹²⁹ Viklefovské učení o remanenci říkalo, že po konsekraci (vysvěcení chleba a vína) zůstávají živly nadále chlebem a vínem ne tělem a krví Krista. Evangelická církev dnes učí, že tělem a krví Páně zůstávají po konsekraci pouze ty vysvěcené dary, které se dále použijí například pro vysluhování eucharistie nepřítomným nemocným.¹³⁰ To znamená, že ne všechny proměněné dary jsou trvale tělem a krví Krista, které po eucharistickém přijímání zůstanou v obětní nádobě jako je tomu u katolické církve, ale pouze ty, které se vyhradí pro další použití.

¹²⁶ Viz Filipi. *Křesťanstvo*, s. 90.

¹²⁷ Viz Papež Pavel VI. *Mysterium Fidei*, odst. 46, http://deskacmtf.upol.cz/upload/Mysterium_fidei.doc.

¹²⁸ Viz Papež Pavel VI. *Mysterium Fidei*, odst. 43, http://deskacmtf.upol.cz/upload/Mysterium_fidei.doc.

¹²⁹ Filipi. *Křesťanstvo*, s. 90.

¹³⁰ Viz Filipi. *Křesťanstvo*, s. 90.

Závěr

Spory v eucharistických naukách obou církví se tedy odehrávaly v tématech zpřítomnění Krista v chlebě a vínu, konkomitaci neboli přítomnosti celého Krista v každé způsobě zvlášť a v učení o permanenci, což je trvalé zachování Krista v proměněných eucharistických darech. Církev evangelická dodnes nesouhlasí s těmito pojetími eucharistické nauky s katolickou církví.

4.2 Hlavní body sporu v otázce oběti mezi katolickou církví a protestantskými církvemi

Předmětem mého zájmu je spor katolické církve s protestantskými církvemi, neboť se jednotně neshodují ve svém učení o oběti.

Pro toto téma zopakuji, že katolická církev přikládá váhu mešní oběti, která je v eucharistické hostině a modlitbě díkůvzdání zpřítomněním a připomenutím Ježíšovy oběti na kříži a působí na odpuštění hříchů. „Slavení večere Páně se chápe jako oběť proto, že v něm je reálně přítomna jedinečná oběť Kristova, a tedy se nekoná jen nějaké čistě intelektuální vzpomínání na tuto oběť.“¹³¹ Mešní oběť není opakováním Ježíšovy oběti a tedy není újmou dějinné, jednorázové, spásonosné Ježíšovy oběti vydané na Golgotě. Významnou roli v tomto učení o mešní oběti hraje církev osobou kněze, který zastupuje Krista. Kněz stojí v čele celé církve, na místě Krista Velekněze, a tudíž má on sám i s církví a shromážděnými podíl na Ježíšově zpřítomňované oběti, ze které pramení spásná síla a je na všechny přítomné aplikována. Tuto nauku již ustanovil Tridentický koncil v 16. století a znovu ji potvrdil 2. Vatikánský koncil, jako stále trvající nauku Římskokatolické církve.

Na úvod ke kritice ze strany reformátorů připomenu, že eucharistie v protestantských církvích má být slavena jen jako památka a symbol Ježíšovy jedinečné a jediné oběti na kříži a eucharistie má „pouze zprostředkovávat přijímajícím její milost a odpuštění.“¹³² Calvin nebo Melancton definovali eucharistickou oběť jako oběť chvaly a díky¹³³ a nepochybovali o „doručování“ modliteb Otci skrze Ducha Svatého.¹³⁴

¹³¹ Neuner. *Šance a perspektivy eucharistického společenství*, Getsemany 2003, s. 12.

¹³² Fiorenza. Galvin. *Systematická teologie 3*, s. 92.

¹³³ Pouze oběť chvaly a díky. Pro evangeliky jiná oběť např. církve, kněze, člověka je nepřijatelná. Kristova oběť je jedinečná, dějinná, ne znovu při bohoslužbě zpřítomňovaná, obnovovaná.

¹³⁴ Viz Filipi. *Hostina chudých*, s. 97.

Kritika katolické nauky ze strany protestantů vznikla na pozadí pozdně středověké¹³⁵ mešní praxe, kdy jednomyslně odmítli katolickou myšlenku, že je eucharistie obětním aktem, kterým by se církev nějakým způsobem spojovala s jedinečnou Kristovu obětí za naše hříchy.

„Je-li Kristova oběť na kříži jednou provždy daná, pak je též neopakovatelná a zcela postačitelá. Eucharistie nejenže nesmí být chápána jako dodatečná oběť církve přistupující ke Kristově dílu spasení¹³⁶, ale ani jako nějaký skutek, který má díky tomu, že je neustále opakován, sám o sobě (*ex opere operato*) soteriologický (spásonosný) charakter, tedy, že by jím bylo dosahováno odpuštění hříchů lidí, za něž se mše slouží,“¹³⁷

V nauce o obětním charakteru mše totiž reformátoři spatřovali zpochybnění jedinečnosti Kristovy oběti na kříži, kdy viděli v západní nauce opakující se oběť při každé bohoslužbě, a nesouhlasili s participováním církve v osobě kněze na oběti Krista. Jak bylo již výše řečeno, postupně se obě církve shodly na skutečnosti, že v mešní oběti nedochází k opakování Kristovy jednorázové oběti a tudíž tento problém mezi oběma církvemi zanikl. Problematický však zůstal vztah mezi obětí Krista a církví v osobě kněze.

Protestantské církve také úplně odmítly představu, že mše je opakování oběti na kříži jednáním kněze.¹³⁸ Odmítnutí „role“ kněze v působení mešní oběti dnes stále trvá. Mohu připomenout, že vůči těmto námitkám ohledně zpochybnění nauky o jedinečnosti Ježíšovy oběti a kněžskému postavení v oběti se ohradila již katolická církev na Tridentu. Tridentský koncil, jak bylo řečeno výše v samostatné kapitole, hájí pozici kněze při mešní oběti a říká, že kněz působí na místě Krista, aby se mohla jednou provždy vykonaná oběť Ježíše znázornit a připomenout a její spásná moc mohla být na přítomné věřící aplikována.

¹³⁵ Neuner. *Šance a perspektivy eucharistického společenství*, Getsemany 2003, s. 12;

Uvedením tohoto časového určení chci vyjádřit prvotní kritiku evangelické církve vůči katolickému učení o oběti a podotknout, že na pozadí této dramatické kritiky reformátorů a mnoha scholastiků převládal názor o omezené a konečné hodnotě mše.

¹³⁶ Kolář. *Protestantská perspektiva*, Getsemany 2005, s. 17; I evangelická církev samozřejmě vyznává spásonosný charakter Ježíšova obětování se na kříži. Skrze svátostný chléb a víno se Kristova oběť pro evangeliky stává darem, který přijímají a jsou včleňováni do těla Kristova. Tím skutečně získávají přijímající podíl na Kristově oběti.

¹³⁷ Kolář. *Protestantská perspektiva*, Getsemany 2005, s. 16.

¹³⁸ Viz Neuner. *Šance a perspektivy eucharistického společenství*, Getsemany 2003, s. 12.

Závěr

Kritika, kterou protestantské církve vůči katolické vyslovily na prvním počátku sporů o oběti, byla tedy zejména v charakteru slavení mešní oběti, kdy nesouhlasily s charakterem katolické mešní oběti. Katolická církev své pojetí jasně stanovila jako zpřítomňování jedinečné, jednou vykonané Ježíšovy oběti při sloužení mešní oběti, ne jako novou, opakující se obětí Krista. Můžeme tedy říci, že předmětem současných ekumenických diskusí ohledně teologie mešní oběti už není souvislost jedinečné Kristovy oběti s mešní obětí. „Obě strany se dnes shodnou v názoru, že v eucharistii nedochází k opakování Kristovy jednorázové oběti.“¹³⁹

Dále má každá církev podstatu slavení jinou, katolíci věří ve zpřítomnění Krista v chlebě a vínu, a protestanté zastávají nauku, že chléb a víno je pouze připomínkou a symbolem Kristova díla. Přesto je zde jeden fakt, který brání společnému slavení eucharistie zmíněných církví. Protestanté za trvalý sporný bod v nauce o oběti považují roli kněze při sloužení mešní oběti. Tato nejednota v nauce katolické církve a reformovaných církvích stále přetrvává a je tedy současným sporným bodem, který rozděluje obě církve.

4.3 Přetrvávající sporný bod mezi katolickou církví a protestantskými církvemi v nauce o oběti

Všechny křesťanské tradice se shodnou, že základem eucharistie je oběť Kristova. Rozcházejí se však v jednom bodě, a to když mají stanovit v jakém vztahu k jednorázové oběti Krista na kříži je současné jednání církve v eucharistii.¹⁴⁰ Hlavní kritikou nauky o oběti ze strany protestantů je dnes tedy církev, která je osobou kněze subjektem svátostného dění v prodloužení Kristova spásného díla a je také jeho příjemcem.¹⁴¹ S tím evangelická církev nesouhlasí ani dnes a zdá se to být nejzávažnější rozdělovací překážka mezi katolíky a reformačními křesťany.

Z hlediska katolické církve je pro platné vysluhování mešní oběti podstatná aktivita řádně ordinovaného kněze (dále pak biskupa, papeže). Tridentskou nauku a posléze i učení IV. lateránského koncilu potvrdil i Jan Pavel II. ve své encyklice z roku 2003, kdy říká, že společenství shromažďující se ke slavení eucharistie má zcela nutně zapotřebí posvěceného kněze. Ten tomuto shromáždění předsedá a právě díky posvěcenému knězi

¹³⁹ Filipi. *Křesťanstvo*, s. 91.

¹⁴⁰ Viz Filipi. *Hostina chudých*, s. 89.

¹⁴¹ Srov. Filipi. *Křesťanstvo*, s. 91.

se jedná o opravdové eucharistické shromáždění. Zde Jan Pavel II. naráží na apoštolský charakter eucharistie a církve a na adresu protestantských církví říká, že komunita není s to dát si posvěceného služebníka sama. Ten je darem, který společenství dostává skrze apoštolskou posloupnost. Je to právě biskup v katolické církvi, který skrze svátost kněžského svěcení ustavuje nového kněze a udílí mu moc proměňovat eucharistii. Proto není možné slavit eucharistii v komunitě bez posvěceného kněze.¹⁴²

Reformační teologie, oproti katolické, „svěřuje svátostnou iniciativu plně vzkříšenému Kristu, který ve své volbě prostředníků svého milostiplného jednání je zcela svobodný, nevázan žádnými právními pravidly pozemské církve.“¹⁴³ V praxi evangelíků to znamená, že v čele eucharistického obřadu může být kdokoliv z místního shromáždění, u koho bylo společenstvím důvěrně rozpoznáno nutné obdarování (Kristem), i když by to bylo pouze jednou.¹⁴⁴ Nutno zde říci, že evangelická církev slaví pouze dvě svátosti – křest a eucharistii, a proto úlohu a význam katolického kněze neuznává. V protestantských církvích se pod ordinací skrývá pověření pro službu slova a svátostí, a ne svátostné vysvěcení jako je tomu u katolíků. Předpokladem k řádně udělené ordinaci jsou teologické znalosti a duchovní zralost. Nositel úřadu stojí v čele křesťanského sboru a odpovídá sboru za řádné vedení a zároveň je odpovědný za sbor Bohu.¹⁴⁵

Doplněním by zde mělo být, že katoličtí věřící, i přesto, že respektují náboženské přesvědčení protestantských věřících, by se měli zdržet účasti na eucharistickém přijímání v nekatolické církvi. Důvodem zde má být určitá dvojznačnost o povaze eucharistie, kterou by v případě přijímání v jiné církvi, vyjádřili a také by se určitým způsobem oddalovala cesta k plné jednotě.¹⁴⁶ Toto vyjádření Jana Pavla II. je určitou ekumenickou brzdou v dialogu mezi církvemi. Brání spíše přiblížení než jak píše, že by se jednalo o oddálení cesty k viditelné a plné jednotě. Na jedné straně otevřená encyklika pro ekumenický dialog (je zde uvedeno pozitivní vyjádření pro společné slavení) a na druhé straně, častěji, vidíme jistý návrat k ryze katolické tradici 16. století, která brání společnému slavení eucharistie.

Ve své encyklice *Ut Unum Sint* Jan Pavel II. velice prosazuje ekumenický dialog a říká, že církve, které nejsou katolické mají i přesto v tajemství spásy svůj význam a

¹⁴² Viz Jan Pavel II. *Ecclesia de Eucharistia*, s. 28, odst. 29.

¹⁴³ Filipi. *Křesťanstvo*, s. 91.

¹⁴⁴ Srov. Filipi. *Křesťanstvo*, s. 91.

¹⁴⁵ Viz http://www.srcce.cz/includes/2003_usneseni_synodu/priloha_us49.html.

¹⁴⁶ Viz Jan Pavel II. *Ecclesia de Eucharistia*, s. 29, odst. 30.

smysl, protože Duch Svatý se je nezdráhá používat jako nástroje spásy, jejichž účinnost se odvozuje od plnosti a milosti pravdy, kterou učí církev katolická.¹⁴⁷

Vrátím se a shrnu v podstatě již řečené, co se týká posledního sporu mezi katolíky a evangelíky. Katolická církev zastává nauku, že se shromážděná církev přináší sama v oběť skrze kněze, který je na místě Krista a může tak znázornit i jeho oběť.¹⁴⁸ Sám pak má účast na oběti Krista s celou církví, které je do jediného člověka shromážděním věřících, kteří zastávají vyznání víry katolické církve.

Církev a celé shromáždění se obětuje už jen skrze své modlitby díky, chval a proseb. Lidé vzdávají díky Bohu a Kristu za jeho oběť, prosí ho skrze modlitby a díky nim je celá církev vtažena do Ježíšovy oběti a má na ni podíl. Církev je vtažena do oběti, která se při mši zpřítomňuje a znázorňuje v osobě kněze.

Kristova oběť zůstává v trvalé platnosti a účinnosti právě díky mešní oběti, díky zpřítomňování jedinečné oběti Ježíše, kterou vydal za nás za všechny na Golgotě. Za nás za všechny, tedy i za celé církevní shromáždění, za vysluhujícího kněze a všichni mají tedy podíl na Kristově oběti. Podíl díky vykonané oběti, když Ježíš vzal na sebe všechny lidské hříchy a očistil každého a také díky přijímání eucharistických proměněných darů, díky přijímání celé Kristovy osoby. Skrze přijímání je v nás, v církvi i v knězi stále zachováván Kristus a i jeho spásné dílo – tedy i jeho oběť.

Současné i budoucí stále platné Kristovo dílo je zajišťováno Duchem Svatým, který má moc svým působením proměnit eucharistické dary a připravit církevnímu shromáždění (věřícím i knězi) pokrm, kterým se podílí na Kristově jedinečné oběti.

Kněží v katolické církvi obětují mši s celým shromážděním v modlitbách díky Bohu, Kristu. Stejně jako se obětoval Kristus Otci, když splnil jeho záměr, aby skrze Ježíšovu oběť bylo smířeno lidstvo s Bohem.

Tímto shrnutím, kde zařazuji několik podstatných tezí z kapitol mé práce, obhajují Římskokatolickou nauku o mešní oběti zahrnující kromě Kristovy oběti i oběť církve a kněžskou oběť, oběť celého shromáždění věřících.

To co nám připadá logické z pozice katolíků, nepřipadá v úvahu pro protestanty. Přitakávají úplnosti a dokonalosti Kristovy oběti pro spasení lidského rodu. Avšak ze stany reformace přichází „zdůraznění kontrastu mezi obětí Kristovou a vším, co bychom z naší strany mohli obětí nazývat: to vše je jen a jen chabá, nedokonalá,

¹⁴⁷ Viz Jan Pavel II. *Ut unum sint*, odst. 11; http://www.rcc.sk/dokumenty/dok_papezov/Jan_Pavol_II/uus1.pdf.

¹⁴⁸ Viz Filipi. *Hostina chudých*, s. 99.

kulhavá odpověď víry na dokonalou oběť golgotskou.¹⁴⁹ Protestanté, kromě církevního participování na oběti, kritizují katolickou víru v oběť každého člověka, která je zahrnuta do zpřítomňované oběti Krista při eucharistii. Argumentují myšlenkou, že křesťané přistupující ke stolu Páně nemají v oběť co nabídnout. Katolická nauka tuto myšlenku hatí svým vyjádřením, že my sice nemáme co nabídnout, ale ani nemusíme. Člověk je při eucharistii obdarován. Když se nám dává Kristus, dává nám i svou oběť, neboť on ji přinesl za nás, v náš prospěch, ne ve svůj. Do této Kristovy oběti je každý člověk zahrnut s celým stvořením a pokud ji ve víře přijímá, pak platí, jako bychom ji byli přinesli my sami.¹⁵⁰ „Je to ovšem oběť Kristova, ale my jsme do ní vírou včlenění, stáváme se součástí těla Kristova, a v tomto smyslu je to také oběť naše,¹⁵¹ ale i oběť kněze, neboť i on přijímá a vztahuje tak obětní charakter na celé církevní shromáždění.

Katolická teologie tedy vyjadřuje jedinečnost Kristovy oběti při slavení svátosti eucharistie, ale zároveň zastává názor, že v řádu spásy, na jejím působení a na oběti se podílí i církve a spolupůsobí ve zpřítomňování oběti. Vyjadřuje obecně aktivní účast celého církevního společenství na oběti a na účinku její spásy. Církve je společenství věřících, a proto jsou podílníci všichni věřící bez rozdílu.¹⁵²

Protestantské církve však aktivní účast věřících a církve (a osobu kněze) na oběti neuznává. Při aplikaci spásy vidí pouze pasivní účast věřících a církve na oběti. Pasivní vyjadřuje úlohu vděčného a děkujícího příjemce, tedy zastává se evangelické dogma, že eucharistie je obětí chval a díky, kde je věřícím zprostředkována milost na odpuštění hříchů. Zopakují, že iniciativa zde není dána knězi v čele církve, jako zástupci Krista jako je tomu u katolíků, ale iniciativa je zde na plně vzkříšeném Kristu a není tedy zapotřebí kněze. Tudíž nemůže být uznáno katolické přesvědčení, že kněz má podíl na oběti Krista při mešní oběti. Nemůže být ani odsouhlasena nauka, že se člověk dává spolu s církví v oběť, že by participoval na oběti Krista, když je podle reformátorů účast na oběti pouze pasivní.

¹⁴⁹ Filipi. *Hostina chudých*, s. 94.

¹⁵⁰ Srov. Filipi. *Hostina chudých*, s. 96.

¹⁵¹ Filipi. *Hostina chudých*, s. 96.

¹⁵² Katolické mše jsou vysluhovány i za zemřelé věřící a zde vidíme soteriologický význam Ježíšova spásného díla do něž je zahrnuto časově neomezené společenství věřících, aby na něj byla aplikována Ježíšem vydobytá spása. Výše jsem zmínila, že protestanté nesouhlasí s tímto dogmatem, tedy že podle nich není možné, aby byla spása aplikována na člověka, za něhož je mše sloužena.

Závěr

Z těchto okolností vyplývá, že dosavadní snahy ekumenických debat spojit nauky v jednu nebo je výrazně sblížit, eliminovat propast mezi církví reformovanou a katolickou, budou pokračovat, neboť každá z církví má pro své vyhraněné stanovisko jasně dané přesvědčení a vychází ze „stavebních kamenů“ svých nauk. Snahy jsou patrné také ze zmíněných církevních dokumentů, encyklik aj. spisů, i z Katechizmu katolické církve, kde se také jasně objevuje snaha o ekumenické sblížení a obecná touha po jednotě církví (par. 820, 82; par. 822 již vyjadřuje nadlidské úsilí jednoty dosáhnout), která zahrnuje bezesporu i společné slavení eucharistické oběti.¹⁵³

Zdá se však, že na společné křesťanské slavení eucharistické oběti, si budeme muset ještě několik ekumenických diskusí počkat i přesto, že eucharistie, coby jedna nabízí všem křesťanům jednotu v církvi. K této jednotě hovoří například i Jan Pavel II.¹⁵⁴ Křesťan, který přijímá eucharistickou oběť se stává Kristovým tělem, ale jedním, ne několika. Tak tedy je i každý křesťan navzájem spojen s ostatními lidmi do jednoho společenství s Kristem. A proto, když my jsme jedno tělo v Kristu, pak jsme připojeni i k jednotě jeho těla, jímž je církev. Jedno přijímané tělo Kristovo, jedna sdílená církev.

Avšak i přes toto rozdělení mezi církvemi, by se člověk měl radovat ze společenství, které spoluvytváří ve své církvi ať už se jedná o katolickou nebo protestantskou církev.

¹⁵³ V Katechizmu ŘKC najdeme odkazy pozitivně nahlížející na jednotu církve, ale zároveň zde převažuje, což je pochopitelné pro postavení církve, podpora nauky Tridentského koncilu v otázkách týkajících se tématu oběti (role kněze, předpřítání aj.).

¹⁵⁴ Srov. Jan Pavel II. *Ecclesia de Eucharistia*, s. 24, odst. 23.

Závěr bakalářské práce

Celá práce teoreticky směřovala k jedinému cíli, tedy zmapovat a obsáhnout učení o oběti v Římskokatolické církvi a uvést problematické body nauky o eucharistické oběti, které vedou k dodnes trvajícím sporu mezi katolickou a evangelickou církví. Na základě biblických odkazů, různých církevních dokumentů a jiných zdrojů se mi podařilo položit teoretický základ učení o oběti, stručně jej vyložit a uvést sporné body dvou církevních nauk v otázce oběti.

V první kapitole Oběť ve Starém a Novém zákoně postupně hovořím o starozákonní oběti a biblickým výkladem podkládám i kapitolu novozákonního pojetí oběti. Zde zjišťuji, že Ježíš dokonale předčil starozákonní pojetí oběti. On nevydává něco, zvíře za lidskou spásu. Nezachraňuje celý svět milodary přinášenými Bohu na usmíření jako tomu je ve Starém zákoně. Ale On sám je ten milodar Bohu. On se obětuje za veškerý lid jako oběť Bohu milá. On je obětní dar, který může Bůh jedině přijmout a skrze nějž může být lid s Bohem smířen.

Další pojednání a velice zajímavé pro obětní tematiku, je oběť z hlediska Svaté Trojice. Bůh Otec, Bůh Kristus i Duch Svatý jsou jedním Bohem a přesto každá osoba této božské Trojice měla v oběti na kříži svou úlohu. Díky této kapitole je jasné, že Ježíš se sice fyzicky obětoval na kříži, ale jeho Otec neměl v této oběti zálibu. Trpěl stejně jako Ježíš, neboť jeho Syn byl obětován, ale protože Bůh Otec tolik miloval svět, tak skrze svého jediného Syna smířil svět se sebou. Z tohoto obětního vztahu vycházela třetí božská osoba – Duch Svatý.

V kapitole třetí již hovořím o oběti Krista a církve z katolického hlediska. Podle této nauky je po delším výkladu mnoha aspektů zřejmé, že oběť Krista zahrnuje další aktivní činitele – samotného člověka a církve. Kristova oběť je středem eucharistického dění, při kterém se obnovuje a zpřítomňuje každou eucharistickou hostinu v chlebě a vínu, slaví se Kristova památka. Tělo a krev Kristovy oběti jsou duchovním pokrmem pro člověka. Člověk je ten zachráněný, ten, který byl díky Kristově oběti očištěn od hříchu a smířen s Bohem, byl mu nabídnut věčný život, skrze oběť Ježíše Krista. Člověk se svým duchem sklání před Bohem v modlitbě a společně s eucharistickým tělem a krví obětovaného Krista se vydává jako obětní dar Bohu milý.

Církev se podílí na oběti skrze kněze, ten stojí v čele slavicího shromáždění církve, jejího shromáždění. Modlitbou pronášenou nad eucharistickým tělem a krví se kněz i celá církev spojuje s Kristovou obětí. Ježíš, po svém vzkříšení, žije v církvi dál. Církev se tedy včleňuje do Kristovy oběti také. Kněz je při bohoslužbě Kristův lidmi smyslově

vnímatelný zastupitel. On je na místě Velekněze a dává se v oběť spolu s Ním stejně jako člověk, neboť i z něj byly sňaty hříchy a podílí se na jeho oběti přijímáním jeho zpřítomněného těla a krve. Velmi důležité je poznamenat, že vlastní modlitba spojuje věřící, církev a kněze, s obětí Krista. Avšak katolické pojetí oběti není pouze pasivní. Aktivita je patrná z účasti na každé smírčí mešní oběti, kdy je obnovována Kristova oběť, v níž i člověk přináší oběť svou, a je do ní včleněna i oběť církve.

V jedné podkapitole o oběti jsem také vysvětlila historickou jedinečnost Kristovy oběti na kříži a obnovu, připomenutí, zpřítomnění Kristovy oběti při eucharistické svátosti. Ne její znovuoopakování nebo dokonce novou oběť vedle dějinné Ježíšovy oběti, jak bylo v historii evangelíky namítáno, ale obnovení jedinečné Kristovy oběti.

Mešní oběť a nauka o ní v dekretu Tridentského koncilu položila základy platné nauky o mešní oběti jako oběti chval a díků, prosebné a smírčí oběti. Mešní oběť je znázorněním, zpřítomněním Kristovy oběti, památkou spásného činu a má moc aplikovat spásu na lid, a není tudíž novou obětí vedle jedinečné Ježíšovy oběti na kříži.

Nelze souhlasit ani s kritikou reformátorů, že by podle katolické nauky nebyla Kristova oběť úplná, kdyby nebyla obětována mše. Ale mše je obětí, neboť zpřítomňuje Kristovu oběť a má díky ní spásnou moc. Tento závěr lze potvrdit skrze slova ustanovení, kde Ježíš říká, aby se do jeho příchodu obnovovala oběť kříže a slavila její památka. Současné učení o mešní oběti podtrhuje zejména celistvý duchovní odkaz Krista v eucharistii ne „jen“ přijímání zpřítomněné Kristovy oběti a celého spásného činu.

Spor o oběti mezi katolickou a evangelickou církví stále ještě v mírnější formě přetrvává. Reformace s katolíky nesouhlasila v nauce o eucharistii v mnoha ohledech. Zjednodušeně řečeno se jednalo o transsubstanciaci, konkomitanci, permanenci. Po delších ekumenických dialozích se však obě církve shodly, že při mši nedochází k opakování jedinečné a jednorázové oběti Krista a zmírnila se nevole v otázkách oběti mezi oběma církvemi. Evangelická církev však stále kritizuje roli kněze při mešní oběti. Na základě pojednání k této problematice se věc jeví jako prozatím neřešitelná. Katolická církev uznává roli kněze, coby zprostředkovatele celé mešní oběti, jako toho, který věrně a hierarchicky zastupuje velekněze – Krista. Je tedy aktivním činitelem mešní oběti, podílí se na ní a do účasti na oběti vztahuje celou církev včetně shromáždění věřících. Evangelíci taktéž pevně zastávají svůj postoj, který zavrhuje roli kněze aktivně (má na ni podíl) sloužícího mešní oběti. Oběť z jejich pohledu není jiná než ta dějinná Kristova na kříži. Evangelík děkuje za spásný Ježíšův čin, eucharistie je

tedy obětí chval a díky, kde je věřícím zprostředkována milost na odpuštění hříchů a nelze hovořit o nějaké další oběti. A protože vzkříšený Kristus je plně přítomen v církvi, není kněz ve své podstatě pro bohoslužbu zapotřebí. A už vůbec nemůže být nikomu rukama kněze zprostředkována účast na oběti, ani na oběti Krista nemůže mít podíl.

Na základě těchto skutečností se domnívám, že katolický charakter oběti nečiní újmu jedinečné, nepřekonatelné oběti Ježíše Krista, kterou vydal za lidstvo. Nejedná se o zdokonalení oběti. Možnost a vírou podporovaná aktivní účast člověka na oběti je pro věřícího motivací k životu v Kristových šlépějích a současně potvrzením, že Bůh tolik miloval veškerý lid, že vydal svého jediného vtěleného Syna - Bohočlověka, aby nenechal lidstvo ve smrti, ale nabídl mu společný život s Ním, s Kristem a Duchem. Člověk byl a je tolik milován Bohem, že byl jednou pro vždy zachráněn vše převyšujícím činem. Člověk byl tím středem, kvůli němuž se celý tento dějinný okamžik odehrál. A proto má nyní možnost vstoupit do obnoveného děje a být jeho součástí. Odměnou člověku a pro upevnění víry je zde právě to, že se člověk obětuje Bohu spolu s Kristem při mešní oběti a může si tak dokonale připomenout Boží záměr a okusit smysl spásného činu na kříži. Už není jen pozorovatelem, ale i aktivním účastníkem.

Tato aktivita pro křesťana v katolické církvi znamená mnoho. On se spolupodílí na spáse a očištění od hříchů a aktivně přijímá při mešní oběti spásu vydobytou Ježíšem. Vlastní snahou a hlubokou vírou se člověk zbavuje prvotního hříchu a stejnou měrou dostává od Boha příslibenou milost.

I přesto, že křesťan v protestantské církvi je v podstatě pasivním příjemcem milosti a z nauky víme, že tedy není aktivně zapojen do eucharistické oběti, i on dostává primární příležitost zbavit se před Bohem hříchu.

V obou církvích čistě závisí na každém, svobodně přistupujícím křesťanovi, který své hříchy odkrývá před Bohem. Bez pevných základů víry by člověk, ať pasivní či aktivní při eucharistické bohoslužbě, nemohl přijmout Boží milost a být očištěn.

V závěru se vyskytují další zajímavé myšlenky, které by mohly být prozkoumány například skrze dotazník v církvích. Jak nahlízejí křesťané eucharistii jako oběť? Vnímají rozpor v otázce kněžské služby v katolické a reformované církvi? Měli by věřící zájem o skutečné sjednocení církví nebo alespoň o společné slavení svátosti eucharistie? Kde je hlavní zádrhel v dnešní době v nejednotě církví...?

Primární literatura a zdroje:

- Bible : Písmo svaté Starého a Nového zákona.* Český ekumenický překlad. 13. vyd. Praha : Česká biblická společnost, 2004. ISBN 80-85810-36-0
- CALVIN, Jan. *Instituce učení křesťanskéh náboženství.* Přel. F. M. Dobiáš. Praha : Komenského evangelická fakulta Bohoslovecká, 1951. Řada A. Svazek XVI.
- CANTALAMESSA, Raniero. *Eucharistie – naše posvěcení.* Přel. T. Brichová. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1997. ISBN 80-7192-178-5
- Dokumenty II. Vatikánského koncilu.* Přel. O. Mádr. 1. vyd. Praha : Zvon, 1995. ISBN 80-7113-089-3
- FILIPI, Pavel. *Hostina chudých.* 1. vyd. Praha : Kalich, 1991. ISBN 80-7017-336-X
- FIORENZA, S. Francis; GALVIN, P. John. *Systematická teologie 1 : Římskokatolická perspektiva.* Přel. J. Dvořák, E. Gloserová, S. Hanušová. 1. vyd. Brno : CDK, 1996. ISBN 80-85959-07-0
- FIORENZA, S. Francis; GALVIN, P. John. *Systematická teologie 3 : Římskokatolická perspektiva.* Přel. J. Vybíral, T. Váňová, Z. Hrabovská. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 2000. ISBN 80-85959-56-9
- JAN PAVEL II. *Ecclesia De Eucharistia: O eucharistii a jejím vztahu k církvi.* 1. vyd. Přel. Koláček, J. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2003. ISBN 80-7192-849-6
- Katechismus katolické církve.* Přel. J. Koláček. 1. vyd. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-473-3
- Kolektiv autorů. *Eucharistie – mysterium fidei.* 1. vyd. Svitavy : Trinitas, 2002. ISBN 80-86036-67-7
- Kolektiv autorů. *Tajemství Trojjediného Boha.* Přel. L. Karfíková. 1. vyd. Praha : Křesťanská akademie, 1993. ISBN 80-900615-9-1
- LUSTIGER, Jean-Marie. *Tajemství eucharistie.* Přel. J. Jelínek, J. Joneš. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 2002. ISBN 80-7192-700-7
- MOLTMANN, Jürgen. *The Crucified God.* Přel. R. A. Wilson, J. Bowden. New York : SCM Press Ltd, 1974. ISBN 0-06-065901-7
- Nový zákon.* Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-328-1
- OTTO, L. *Dogmatika VI.: O svátostech.* 2. vyd. Olomouc : Matice cyrilometodějská s.r.o., 1994. Díl II.
- POSPÍŠIL, V. Ctirad. *Ježíš z Nazareta, Pán a Spasitel.* 2. vyd. Praha : Krystal OP, 2002. ISBN 80-85929-53-8

ZVĚŘINA, Josef. *Teologie Agapé*. Praha : Skriptum, 1994. Svazek II. ISBN 80-85528-20-7

Sekundární literatura a zdroje:

- KOLÁŘ, Ondřej. Protestantská perspektiva. *Getsemany*. 2005, roč. 15 , č. 163, s. 16-19
- MARTIN, R. P. *Nový biblický slovník*. Přel. A. Koželuhová, H. Nezbedová, B. Procházka. 1. vyd. Praha : Návrat domů, 1996. Večeře Páně, s. 1082-1083. ISBN 80-85495-65-1
- NEUNER, Peter. Šance a perspektivy eucharistického společenství, *Getsemany*. 2003, roč. 13, č. 138, s. 12-16
- ULLRICH, Lothar. Historický kontext učení o eucharistické oběti. Přel. J. Vokoun. *Křesťanská revue*. 1985, roč. 52, s. 214-215

Elektronické zdroje:

- GALOT, Jean. Autentická tvář Trojice. *Teologické texty* [online]. 2000 [cit. 5.4.2007], Dostupný z [www: http://www.teologicketexty.cz/index.php?s=clanek&kod=20050411112243&nadpis=Autenticka-tvar-Trojice](http://www.teologicketexty.cz/index.php?s=clanek&kod=20050411112243&nadpis=Autenticka-tvar-Trojice)
- JAN PAVEL II. *Ut unum sint*. [online]. 1996 [cit. 4.6.2006], odst. 11. Dostupný z [www: http://www.rcc.sk/dokumenty/dok_papezov/Jan_Pavol_II/uus1.pdf](http://www.rcc.sk/dokumenty/dok_papezov/Jan_Pavol_II/uus1.pdf)
- Křest-Večeře Páně-Ordinace: Dokumenty ekumenické konvergence*. [online]. 1982 [cit. 18.3.2006], s. 9. koment. č.8. Dostupný z [www: www.jabok.cuni.cz/download/26/Ekumenismus%20%20KREST,VECERE%20PANE,ORDINACE.doc](http://www.jabok.cuni.cz/download/26/Ekumenismus%20%20KREST,VECERE%20PANE,ORDINACE.doc)
- PAVEL VI. Eucharistické tajemství se uskutečňuje v mešní oběti. *Mysterium Fidei* [online]. 1965 [cit. 9.3.2007], odst. 27. Dostupný z [www: http://deskacmtf.upol.cz/upload/Mysterium_fidei.doc](http://deskacmtf.upol.cz/upload/Mysterium_fidei.doc)
- POSPÍŠIL, V. Ctírad. Konsubstanciační a remanenční teorie jako teologický problém. *Teologické texty* [online]. 2005 [cit. 1.3.2007], Dostupný z [www: http://www.teologicketexty.cz/index.php?s=clanek&kod=20060805204118&nadpis=Konsubstanciacni-a-remanencni-teorie-jako-teologicky-problem](http://www.teologicketexty.cz/index.php?s=clanek&kod=20060805204118&nadpis=Konsubstanciacni-a-remanencni-teorie-jako-teologicky-problem)
<http://coto.je/>
<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/4866-alexandrijska-exegeticka-skola>

Pomocná literatura:

FILIPI, Pavel. *Křesťanstvo*. 2. vyd. Brno : CDK, 1998. ISBN 80-859559-35-2

KUNETKA, František. *Eucharistie v křesťanské antice*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého, 2004. ISBN 80-244-0920-8

SCHILLEBEECKX, Edward. *To číňte na mou památku: Studie k eucharistické teologii*. 1. vyd. Přel. Ondok, P. J. Praha : Vyšehrad, 1998. ISBN 80-7021-242-X

ŠKVARDA, Jaroslav. *Smlouva nová a věčná: Meditace o eucharistické oběti*. Kostelní Vydří : Karmelitánské nakladatelství, 1999. ISBN 80-7192-374-5

Seznam příloh:

1. Synoptická tabulka
2. Nicejsko–cařihradské vyznání víry

Příloha č. 1

Synoptická tabulka:

Mk 14,22-25

A když jedli,
vzal chléb, požehnal,
lámal a dal jim a řekl:
Vezměte. Toto je moje tělo.
A vzal kalich a vzdal díky
a dal jim. A pili z něho všichni.

A řekl jim: Toto je má krev smlouvy,
která se vylévá za mnohé.
Amen, říkám vám, že už nebudu pít
Z plodu révy až do onoho dne,
kdy ho budu pít nový
v Božím království.

Mt 26,26-29

Když pak jedli,
vzal Ježíš chléb, a požehnal,
lámal a dal svým učedníkům
a řekl: Vezměte, jezte.
Toto je moje tělo.
A vzal kalich a vzdal díky
a dal jim se slovy:
Pijte z něho všichni.

Toto je totiž má krev smlouvy
která se vylévá za mnohé na odpuštění hříchů.
Říkám vám, už více nebudu pít
z tohoto plodu révy až do onoho dne,
kdy ho budu pít s vámi nový
v království mého Otce.

Lk 22,19-20

A vzal chléb, vzdal díky,
lámal a dal jim se slovy:
Toto je moje tělo vydávané za vás.
To konejte na mou památku.

A kalich podobně, když bylo po večeři
se slovy: Tento kalich je nová smlouva
v mé krvi, která se za vás vylévá.

1 Kor 11,23-25

Pán Ježíš v noci, kdy byl vydán
Vzal chléb, vzdal díky
A lámal a řekl:
Toto je moje tělo vydávané za vás.
To konejte na mou památku.

Podobně i kalich, když bylo po večeři
se slovy:
Tento kalich je nová smlouva
V mé krvi.
To konejte, kdykoli budete pít, na mou památku.

Příloha č. 2

Nicejsko-cařihradské vyznání víry:

Věřím v jednoho Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země,
Všeho viditelného i neviditelného.

Věřím v jednoho Pána, Ježíše Krista,
jednorozeného Syna Božího,
který se zrodil z Otce přede všemi věky:
Bůh z Boha, Světlo ze Světla,
pravý Bůh z pravého Boha,
zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem:
skrze něho všechno je stvořeno.
On pro nás lidi a pro naši spásu
sestoupil z nebe.
Skrze Ducha svatého přijal tělo
z Marie Panny a stal se člověkem.
Byl za nás ukřížován,
za dnů Poncia Piláta byl umučen a pohřben.

Třetího dne vstal z mrtvých podle Písma.
Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce.
A znovu přijde ve slávě,
soudit živé i mrtvé
a jeho království bude bez konce.

Věřím v Ducha svatého,
Pána a dárce života,
který z Otce i Syna vychází,
s Otcem i Synem je zároveň uctíván
a oslavován
a mluvil ústy proroků.

Věřím v jednu, svatou,
všeobecnou, apoštolskou církev.
Vyznávám jeden křest na odpuštění hříchů.
Očekávám vzkříšení mrtvých
a život budoucího věku.

Amen